

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KULTURVETENSKAPER

DET GÅR INTE ATT SKRIVA RASISM UTAN RAS

- *EN UPPSATS OM SEPARATISTISKA RUM, RASIFIERING,
AGENS, MAKT OCH VITHETSNORMER*

Nadja Dini Elisson

Program: Kandidatprogram i kulturvetenskap KP1125

Nivå: Grundnivå

Handledare: Andreas Nordin

Examinator: Eva Knuts

Termin: VT 2019

ABSTRACT

Titel: Det går inte att skriva rasism utan ras - en uppsatts om separatistiska rum, rasifiering, agens, makt och vithetsnormer.

Författare: Nadja Dini Elisson

Termin och år: VT 2019

Institution: Institutionen för Kulturvetenskaper

Handledare: Andreas Nordin

Examinator: Eva Knuts

Keywords: Separatism, Agency, Empowerment, People of Colour, Community

The essay examines the purpose of separatist movements for People of colour (POC). The essay found that POC get positioned differently inside and outside of the separatist room through everyday social practises. Where POC get discredited in their experience of racism in Swedish society, their experience gets validated through shared experiences inside the separatist room. By excluding the majority society there is a re-orientation inside the separatist room where POC get to move towards a subject position and the agency to re-act and focus on their own community. The separatist room also give strength through linked social capital and the empowerment to redefine their own reality. The essay further explores the critical discourse of the subject in Swedish media, and the findings points out limitations of the democratic landscape and discard race as a valid political category.

STORT TACK TILL MINA INFORMANTER, UTAN ER HADE UPPSATSEN ALDRIG BLIVIT TILL!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	4
1.1 INTRODUKTION	4
1.2 SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR	5
1.3 DISPOSITION	5
1.4 TIDIGARE FORSKNING	5
1.4.1. POSTKOLONIAL TEORI	5
1.4.2. SEPARATISM	7
1.4.3. IDENTITET	8
1.5 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	9
1.5.1. VIKTIGA BEGREPP	9
1.5.2. SEPARATISM, UTESLUTNING OCH HANDLINGSUTRYMME	10
1.5.3. IDENTITET, INTERSEKTIONALITET OCH POSTKOLONIAL TEORI	13
1.5.4. VITHET OCH VITA RUM	16
1.6 MATERIAL OCH METOD	18
1.6.1 <i>Intervju</i>	18
1.6.2 <i>Textinsamling</i>	19
1.6.3 <i>Diskursanalys</i>	20
1.7 FORSKARPOSITION & ETISKA HÄNSYNSTAGANDEN	20
2.UNDERSÖKNING & RESULTAT	21
2.1 HANDLINGSUTRYMME	21
2.1.1 <i>Stoppmarkörer och (om)orientering</i>	22
2.2 STÄRKANDE	26
2.2.1 <i>Bekräftelse och identifikation</i>	26
2.2.2 <i>Välmående, Trygghet och sammanhållning</i>	28
2.3 DEN OFFENTLIGA DEBATTEN	31
2.3.1 <i>Har jag normaliserat rasism nu?</i>	32
2.3.2 <i>"Inga vita får kommentera"</i>	33
2.3.3 <i>"Vita inte önskvärda här!"</i>	34
2.3.4 <i>Det finns ingen god separatism</i>	35
2.3.5 <i>Gränsdragningar</i>	36
3. SAMMANFATTNING	38
3.1 VIDARE FORSKNING	40
4. KÄLLOR, MATERIAL OCH LITTERATURLISTA	41
4.1 OTRYCKTA KÄLLOR	41
4.2 VETENSKAPLIGA ARTIKLAR	42
4.2 TRYCKTA KÄLLOR	42
4.3 BILAGOR	44
4.3.1. <i>Bilaga 1. Intervjumall</i>	44

1. INLEDNING

1.1 INTRODUKTION

Ordet separatism väcker många känslor och har varit ett debatterat ämne, inte minst ur en historisk kontext med till exempel kvinnoseparatismen under 70-talet och de Afro-amerikanska medborgarnas organisering i USA. Men separatismen är lika aktuell idag som då och flera forum och organisationer för olika identiteter blir allt vanligare. På sociala medier finns till exempel Instagram kontot MAKTHAVARNA, som beskriver sig själva som en separatistisk plattform för och av personer som upplever sig bli rasifierade. På kontot får endast rasifierade personer skriva inlägg och kommentera inläggen (Makthavarna, 2017). Internethemsidan *Rummets.se* riktar sig också endast till personer som rasifieras och beskriver hemsidan som ”en plattform för samtal, diskussion och analys för feminister och antirasister som rasifieras” (<http://rummets.se/>). Varför behövs dessa plattformar? Och vilken funktion fyller det separatistiska rummet i dagens samhälle för personer som rasifieras? Det är frågor som jag vill utforska i min uppsats.

I debattprogrammet *Opinion Live* på Sveriges Television gjordes en undersökning om tittarnas reaktion på separatistiska rum. Undersökningen skedde i samband med att Araia Ghirmai Sebhatu grundare av *Black Coffée*, en separatistisk organisation för afrosvenskar tillsammans med Ann Heberlein lektor i etik vid Lunds universitet diskuterade separatistiska rum för personer som rasifieras. Undersökningen hade 936 deltagare var av 10 % ansåg att separatistiska rum för rasifierade var positivt, 10 % var likgiltiga till frågan och 80 % ställde sig negativt till separatistiska rum för rasifierade (Opinion live, 2017). Det finns ingen statistik på vilka dessa tittare var som röstade men i och med programmet fick tittarna även tycka till om begreppet *rasifierad*. Begreppet rasifierad har blivit vanligare, även begreppet POC – *people of colour* brukar användas, för att på ett bättre sätt beskriva icke-vita personer. Frågan i programmet löd: Använder du dig av uttrycket rasifierad? Var av 7 % av 1034 deltagare svarade Ja och 93 % svarade Nej på frågan (ibid.). Finns det någon koppling mellan dessa två undersökningar? Vilka är det som ställer sig kritiska till separatistiska rum för personer som rasifieras? Jag vill därför också i min uppsats utforska kritiken till det separatistiska rummet i den offentliga debatten, för att försöka utläsa den kritiska diskursen kring ämnet och varför separatistiska rum för personer som rasifieras anses vara problematiskt.

1.2 SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med min uppsats är att undersöka det separatistiska rummets funktioner för rasifierade personer. Mitt syfte är även att undersöka argumenten mot separatistisk organisering för ”personer som rasifieras” i den offentliga debatten, för att undersöka vilken kritiskdiskurs som finns kring ämnet.

Mina frågeställningar är därmed:

1. Hur kan exkludering skapa handlingsutrymme för rasifierade personer?
2. Hur kan exkludering stärka den inkluderande gruppen?
3. Hur ser diskursen ut kring kritiken mot separatistiska rum för rasifierade utifrån den offentliga debatten?

1.3 DISPOSITION

Uppsatsens börjar med en introduktion till ämnet och val av frågeställningar. Därefter kommer viktiga begrepp förklaras och vilka teoretiska utgångspunkter som undersökningen utgår ifrån. Därefter kommer material och metod diskuteras. Arbetet kommer avslutas med redovisning av undersökningen med en genomgående analys som sedan kommer sammanfattas i en slutdiskussion.

1.4 TIDIGARE FORSKNING

1.4.1. POSTKOLONIAL TEORI

Forskning som tillämpar postkolonial teori har blivit mer aktuell på senare år inom feminismen, eftersom man tidigare utgått från ett enhetligt kvinnoperspektiv. Jag vill här lyfta fram Frantz Fanon som brukar ses som en viktig utgångspunkt för postkolonialismen. Fanon skriver om hur svarta kroppar inte upplever sig som rasifierade eller ”andra” innan mötet med vita kroppar. Utgångspunkten ligger här främst i mötet mellan svarta och vita kroppar och mindre om kön. I Fanons bok *Black skin, White masks* (1952) beskriver han hur svarta kroppar påverkades av de vithetsnormer som skapades i och med kolonialismen, och hur svarta personer försökte leva upp till dessa normer för att bli accepterade i samhället. På senare år har ett intersektionellt perspektiv blivit relevant inom både feminismen och postkolonialismen främst med syftet att synliggöra marginaliserade grupper. Kimberle Crenshaw och Chandra Talpade Mohanty är därför viktiga namn att lyfta fram. Crenshaw

problematiserar i *Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence Against Women of Color* (1991) hur svarta kvinnor marginaliserades inom feminismen och i den antirasistiska rörelsen, utifrån att feminismen utgick från ett vitt kvinnligt perspektiv och den antirasistiska rörelsen från ett svart manligt perspektiv, vilket osynliggjorde att flera förtyck samverkade. Crenshaw (1991) menar att svarta kvinnor riskerar att utsättas för både sexism och rasism och att dessa två inte agerar på två olika arenor, utan oftast samtidigt. Mohanty pekar också ut marginalisering inom feminismen i artikeln *Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses* (1988). Mohanty kritiserar feminismen för att bedriva en vit feminism, medan man samtidigt utmålar kvinnor i ”tredjevärlden” som en homogen grupp och som måste räddas. Problematiken ligger här enligt Mohanty att försöka skapa en mer inkluderande feminism genom att synliggöra klass, kön, sexualitet och etnicitet i analysen (Mohanty, 1988). I svensk kontext är det främst Paulina Del los Royes och Masoud Kamali som belyser vikten av intersektionalitet och postkolonialismens sociala effekter. Del los Royes & Kamali blir användbar för mig här eftersom de utgår från ett intersektionellt perspektiv i en svensk kontext. Del los Royes & Kamali beskriver i SOU 2005:41 *Bortom vi och dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering* hur intersektionalitet kan användas för att belysa strukturell diskriminering utifrån ras och kön. Del los Royes & Kamali belyser att rasismen har institutionaliserats i Sverige, därmed menar författarna att det är viktigt att granska elitdiskurser från politiker och i media på alla samhällsnivåer, samt både innanför och utanför institutionerna för att synliggöra dolda strömningar och ifrågasätta vad som är normalt eller acceptabelt. Vidare belyser Del los Royes & Kamali även hur integration kan förstås som en diskursiv konstruktion, som skapar olika förutsättningar för personer i det svenska samhället. Hon menar här att integrationsbegrepp är normativt genom att det sätter ramar för hur en bör vara för att passa i det svenska samhället och för vad ”svenskhets” är (SOU 2005:41a).

Sara Ahmed är även en relevant forskare inom feministisk- och postkolonial teori. I *Vithetens hegemoni* (2011) problematiserar Ahmed ”vithet”, där hon beskriver hur vithet görs till norm genom att förtingliga icke-vita kroppar som avvikande och ”andra”. Ahmed menar att problemet här är att vithet och kolonialismen har skapat en ”vit värld”, som är mer anpassad för vita kroppar än för icke-vita kroppar, vilket får materiella effekter på icke-vita kroppar (Ahmed, 2011). I en intervju av Ulrika Dahl (2011, 21 juni) för tidningen BANG diskuterar även Ahmed sina positiva upplevelser av en s.k. Black Caucus (ett separatistiskt rum för rasifierade personer) på en feministisk konferens. Ahmed belyser i texten att det ibland finns ett behov av få ta en paus från ”havet av vithet”, vilket hon menar här är

överrepresentationen av vita kroppar på dessa konferenser (Dahl, 2011, 21 juni). Jag anser att Ahmeds teori om vithet kommer vara användbar i min analys för förståelsen av hur vithetsnormer påverkar rasifierade kroppar.

1.4.2. SEPARATISM

Det har inte skrivits relativt lite om antirasistisk separatism eller separatistiska rum för rasifierade personer om man jämför med kvinnoseparatism. Däremot så finns det flera tidningsartiklar som diskuterar ämnet. Sociala plattformar som Instagram kontot *MAKTHAVARNA* och hemsidan *Rummet* är en ny form av separatistisk plattform som etablerats och som är ämnade för endast rasifierade personer. Boken *Svart kvinna* (2017) av Fanna Ndown Norrby är även relevant att nämna här, boken beskriver svarta kvinnors erfarenheter av hur det är att vara svart i samtidens Sverige. Ur en historisk kontext är Raymond L. Hall även ett måste att nämna, då jag anser att hans forskning är relevant för förståelsen av varför separatism kan uppstå. I *Black Separatism and social reality* (1977) beskriver L. Hall den svarta separatismens historia och kamp i USA. Han diskuterar hur verkligheten ser ut för olika personer, han menar här att kolonialismen har satt spår på svarta personer som därför upplever en annan social verklighet och förtyck i USA än vad vita personer gör. Boken beskriver hur svart separatism som ideologi har vuxit fram som en lösning för att själva ta kontrollen och förbättra villkoren för svarta amerikaner (L. Hall, 1977).

Det är även i bristen av forskning kring separatism för rasifierade personer som jag har använt mig av forskning kring kvinnoseparatism. Maud Eduards forskning kring kvinnors separata organisering i *Förbjuden handling: om kvinnors organisering och feministisk teori* (2002) har varit viktig för min förståelse av handlingsteori och hur separatism kan vara en strategi för att uppnå jämlikhet. Jag menar här hur Eduards problematiserar kvinnors självorganiserande för att få utökat politiskt handlingsutrymme. Hennes bok ringar in den politiska-kulturella koden för vad som anses vara legitima demokratiska handlingar, samt vad som anses vara förbjudet i termer av kön, makt och demokrati. Eduards problematiserar även feministisk teori utifrån olika syn på kategoriseringar inom feministisk teori och hur kategorin ”kvinna” kan användas som strategi i vägen mot jämställdhet (Eduards, 2002).

Ian Bernard blir här även relevant att lyfta fram i sammanhanget eftersom även han lyfter fram separatismen som en strategi, vilket jag också kommer utgå ifrån. Bernard beskriver i *Towards a postmodern understanding of separatism* (1998) hur separatismen och

identitet är beroende av binäritet men också hur binäriteten är en väg ut från marginalisering. Bernard (1998) menar att binäritet mellan kategorier behövs för att synligöra de ojämna förhållandena och att det är genom att blunda för ojämlika förhållanden som skapar marginalisering. Han poängterar även att separatism för marginaliserade grupper måste förstås i kontext av historiskt förtryck och där med kan ses som legitima i jämförelse med till exempel vita separatistiska rasistiska rörelser. Bernard menar att man bör förstå separatism ur ett postmodernt perspektiv genom att vi måste förstå oss själva som sociala konstruktioner, men också att vi måste förhålla oss till de materiella effekter som dessa konstruktioner medför (ibid., s.621).

1.4.3. IDENTITET

I förhållande till forskning kring identitet har jag främst tagit del av Nils Hammarén & Thomas Johanssons forskning, för förståelsen av hur identiteter skapas och vikten av särskiljning. I *Identitet* (2009) problematiserar författarna hur komplex konstruktionen av identitet är. Hammarén & Johansson beskriver identitet som ett mellanbegrepp, där identiteten fungerar som en brygga mellan individen (den subjektiva nivån) och samhället eller dess omgivning (en mer övergripande struktur). De problematiserar även hur våra identiteter kan ändras beroende på kontexten och hur vissa identiteter kan begränsas utifrån olika kontext (Hammarén & Johanssons, 2009 s.14). Judith Butler är även relevant att lyfta fram här för förståelsen av subjektivitet. Butler skriver i *Undoing gender* (2004) att vi blir till som subjekt utifrån vår sociala kontext. Butler menar här att subjektivitet och *jaget* är en social konstruktion som skapas och formas utifrån de normer som finns i vårt samhälle, vi blir begripliga utifrån att vi kan särskilja oss som något (Butler 2004). Hammarén & Johansson (2009) lyfter även fram vikten av särskiljning, de menar att vi förstår vad vi är genom att veta vad vi *inte* är. Jag anser att Stuart Hall även blir relevant att nämnas i den kontexten. I *Representation: Cultural representation and signifying practise* (1997) belyser Hall hur ”vi” och ”dem” skapas i förhållanden till varandra genom betoning av skillnad. Hall lyfter fram konstruktionsteori där symboler får sin betydelse utifrån de associationer som vi knyter an till dem. Hall menar att detta sker genom språk och handlingar, och jag anser här att det blir relevant utifrån förståelsen av hur kategorier får sina sociala värden utifrån våra handlingar och språkpraktiker (Hall, 1997 s.7). Jag vill här även nämna Tobias Hübinette & Catrin Lundström som beskriver i *Three phases of hegemonic whiteness: Understanding racial*

temporalities in Sweden (2014) hur hegemonisk vithet verkar på ett underliggande plan i det svenska samhället. De beskriver hur hegemonisk vithet har normaliserats och institutionaliserats i Sverige under tre olika skeenden. Problematiken ligger här enligt Hübinette & Lundström att vithet intagit en diskursiv maktposition och hur vithet har blivit synonymt med svenskhet, samtidigt som samhället värnar om jämställdhet. Jag anser att texten är relevant i sammanhanget eftersom det är viktigt att förstå det svenska samhället och den kontext identiteter skapas i och emot (Hübinette & Lundström, 2014).

Det finns tidigare uppsatser som berör ämnet identitet. I *Bara få vara sig själv – att erfara lesbiskhet* (2017) undersöker Lovisa Perman hur lesbisk identitet påverkas och tar form i förhållande till heteronormativt. I *The expats- Om kvinnliga emigranternas berättelser och erfarenheter av livet i Dubai och föreställningen om väst* (2013) av Josephine Kollén undersöks även hur västerländska ideal påverkar sociala positioner och identitetskonstruktion hos tre kvinnor födda i Sverige men bostad i Dubai under längre perioder. Kollén kan ses ha liknande utgångspunkter som mitt arbete, där ett postkolonialt perspektiv används för att belysa hur identitetsskapandet formas efter levda erfarenheter och hur en normativ vit samhällsstruktur formar icke-vita personer. En skillnad är dock att arbetet involverar klassmarkörer och hur femininitet görs, samt hur diskursen om vad som är ”svenskt” respektive västerländskt ideal påverkar kvinnorna i studiens syn på sig själva och andra.

1.5 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

1.5.1. VIKTIGA BEGREPP

Ras

Jag kommer använda mig av begreppet *ras* i min uppsats utifrån den förståelsen att ras är en social konstruktion. Jag menar här att ras inte bör ses som något givet, utan kategorin ras reproduceras genom handlingar och genom språket, som tillskriver vissa kroppar vissa egenskaper baserat på till exempel etnicitet (Crenshaw, 1991). Ras bör därmed inte ses som synonymt med etnicitet, eftersom det riskerar att dölja maktstrukturer som finns i förhållande till ras. Begreppet är relevant för min uppsats för att förstå olika individers sociala förhållanden i samhället (SOU 2005:41b).

Rasifiering/Rasifierad

Alla kroppar kan ses ha en rasifiering, som kan vara vit lik väl som svart. Begreppet rasifiering i svensk kontext har främst introducerats i samband med rumslig separering och exkludering av de invandrade i staden. Bostadssegregationen har i många av Sveriges städer skapat skillnadsmarkörer mellan ”invandare” och ”svenskar”, och efter fortsatt kontinuerlig invandring till landet finns det fortfarande många bostadsområdet som kan liknas vita öar, d.v.s. endast etniskt svenska som bor där (SOU 2005:41b, s.105). Jag kommer i min uppsats använda mig av begreppet rasifierad utifrån den förståelsen att det är något som man *blir*. Jag menar här att rasifiering är en process som särskiljer kroppar beroende på till exempel hudfärg. När jag i uppsatsen använder begreppet rasifierad-person syftar jag på en icke-vit människa, utifrån att hur icke-vita kroppar historiskt har rasifieras i mötet med vita kroppar. Ras och rasifiering kan här båda ses som något som tillskrivs en kropp. Jag anser att begreppet blir relevant för att kunna särskilja olika kroppar och identiteter i min uppsats även då jag anser att alla kroppar kan tillskrivas en rasifiering (Ahmed, 2011).

1.5.2. SEPARATISM, UTESLUTNING OCH HANDLINGSUTRYMME

I den här delen kommer jag fokusera på teorier som involverar begreppet separatism och hur separatismen oftast är skapad i reaktion mot uteslutning. Jag vill också fokusera på hur självorganisering av en grupp och uteslutning kan fungera som maktmedel och motstånd. Vidare vill jag även lyfta fram hur separatismen kan fungera som strategi för jämställdhet. Jag kommer därför använda mig av feministisk teori baserad på Maud Eduards teoretisering av kvinnors självorganisering för att skapa politiskt handlingsutrymme. Eduards (2002) utgår från den socialt skapade kategorin ”kvinna” och utifrån den aspekten att ”kvinna” likväl ”ras” är en socialt skapad kategori med koppling till historiska makthierarkier, vill jag därmed skapa en förståelse för hur organisering utifrån socialt skapade kategorier kan förstås samt skapa handlingsutrymme.

SEPARATISM OCH UTESLUTNING

Separatism bygger på uteslutning, men separatismen är även oftast ett resultat av uteslutning. Jag menar här att separatism till exempel skiljer sig från begreppet segregering, utifrån att separatismen är ett aktivt val att utesluta dem som förtrycker medan segregering inte är det (L. Hall, 1977). Det är med den utgångspunkten som jag här kommer lyfta fram uteslutning som maktmedel utifrån Michel Foucaults teori om makt och uteslutning. I *Sexualitetens historia*,

band 1. Viljan att veta (1976) menar Foucault att makt är något abstrakt som cirkulerar mellan oss och andra i ett samspel. Han teoretiserar här att makt upprätthålls hegemoniskt, d.v.s. genom reproduktionen av handlingar så upprätthålls en maktposition, därmed är makt något som alltid skapas. Eftersom makten är något som cirkulerar så bör makt även ses som något rörligt och därmed något som kan påverkas och förändras. Foucault menar även att makten alltid är närvarande i den meningen att den alltid finns tillgänglig runt om kring oss, även fast vi inte har makt just nu så kan makt skapas i och med vårt förhållande till andra. Han poängterar även att eftersom makten alltid är närvarande så är det heller ingen som kan stå utanför makten. Om man inte är makten så står man i motstånd till makten. Foucault menar därmed att där makt finns så finns även alltid motstånd, och eftersom man inte kan stå utanför makten så existerar motståndet i förhållande *till* makten. Likväl kan man förstå att separatismen aldrig står utanför samhället eller demokratin, den står i förhållanden till den (Foucault, 1976 s.105).

Eduards hävdar här att motstånd kan ses som handlingar och ett medel för marginaliserade grupper för att försvara sig mot den rådande ordningen. Motstånd kan även ses som ett sätt att förhindra att förhållandena försämras för marginaliserade eller förtyckta grupper. Motståndsrörelser bör därmed enligt Eduards förstås som folkets motmakt mot makten (Eduards, 2002 s.13). Foucault poängterar även att delaktighet är en maktfaktor och speciellt att tillåtas vara delaktig. Makt kan upprätthållas genom uteslutning enligt Foucault i den mening att så länge makten inte delas så kommer makten förbli intakt hos den rådande ordningen. Uteslutning kan därmed ses som ett maktmedel (Foucault, 1976 s.110).

Raymond L. Hall lyfter även fram i *Black separatism and Social reality* (1977) hur den svarta separatistiska rörelsen i USA växt fram i bakgrund mot uteslutning från det demokratiska samhället. Separatismen menar L. Hall blev ett sätt för svarta amerikaner att försöka kontrollera sin egen livssituation (L. Hall, 1977 s.2). Vidare menar L. Hall att personer inom den svarta separatismen inte anslöt sig endast utifrån den ideologiska aspekten eller att rörelserna var något som spontant uppstod. Rörelserna var snarare en metod som etablerades utifrån missnöje över en lång tid, som gav svar på upplevda problem i relation till deras orättvisa sociala förhållanden i jämförelse med vita amerikaner. Det som skiljer sig här mellan L. Hall och Eduards är att Eduards ser på separatismens potential genom ett modernt feministiskt perspektiv. Eduards menar att uppdelningen utifrån kön eller ras måste ses som en strategi och inte ett mål som en del av den svarta separatistiska rörelsen ansåg (Eduards, 2002, L. Hall, 1977).

HANDLINGSUTRYMME

Maud Eduards lyfter fram i *Förbjuden handling: om kvinnors organisering och feministisk teori* (2002) hur handlingskraften i kvinnlig organisering handlar om att medvetet agera tillsammans för att skapa förändring. Hon teoretiserar att det inte är storleken på gruppen som har betydelse utan den politiska sprängkraften i det kollektiva handlandet är att det är en *medveten handling och organisering*. Hon menar här att genom att agera utifrån kategorin ”kvinna” skapar det agens, genom att röra sig från den passiva bilden av kvinnor till göra sig till en aktiv aktör genom handlingar som gick på tvärs mot den normativa bilden av hur kvinnor ”borde vara” (Eduards, 2002 s.62). Eduards lyfter däremot fram problematiken kring kategorisering inom feminismen. Hon lyfter här fram Judith Butler som menar att ur ett postfeministiskt perspektiv på kategorier så bör man se bortom kategorierna ”man” och ”kvinna”. Vad Butler (2004) argumenterar för är att genom att bedriva identitetspolitik utifrån kategorin kön (kvinna) så riskerar man att upprätthålla den patriarkala ordningen, genom att fastställa skillnad mellan könen och på så vis bidra till sitt eget förtyck. Därmed måste vi istället lösa upp kategorier som ”man” och ”kvinna”. Hon menar här att vi bör gå ifrån den binära synen på två kön och istället bli icke-binära. Det är även riskabelt att tala som grupp, i den mening att det riskerar att marginalisera grupper inom gruppen. Butler ställer sig dock bakom att använda kategorierna för tillfälliga allianser för att vinna stöd för särskilda politiska krav.

Eduards (2002) argumenterar för en liknande förståelse där användning av kategorier kan användas som en *strategi* i vägen mot jämställdhet. Hon lyfter här fram att *medvetandehöjning* som metod kan användas för att motverka ojämna maktförhållanden. Metoden menar här att kvinnors erfarenheter som kvinnor har formats som en konsekvens av deras levda erfarenheter. I och med det så finns det erfarenheter och praktiker som kvinnor delar, som även kan benämnas och synligöras, vilket gör att de även kan agera utifrån kategorin ”kvinnor”. Eduards teoretiserar här att genom handlingsteori, som syftar till att agera och handla tillsammans, så pekar det snarare ut och befäster deras identiteter som aktiva kvinnor än fungerar som hämmande kategorier i ett steg mot jämställdhet (Eduards, 2002 s.147). Eduards hävdar därmed att kvinnor ökar sitt handlingsutrymme genom att göra ”kvinna” till en politiks aktiv kategori utifrån att agera som grupp. Därmed så ger dem sig själva inte bara rätten till att förbättra sina egna villkor, utan tillskrivs även förmågan att utmana den patriarkala ordningen genom att bli aktiva motståndare som kan försöka jämna ut skillnaden mellan män och kvinnor (ibid.).

Eduards poängterar här att genom att utmana den rådande bilden av vad ”kvinnor” var genom att skapa kunskap som gick tvärsamt mot föreställningen av vad en kvinna kan och inte kan göra, så överskrider de också definitionen av sitt varande och blir en frigörande handling (Eduards, 2002 s.133). Handlingsteorin ringade även in att kvinnlig organisering kring olika krav inte bara visade på deras egna ståndpunkter utan pekade samtidigt ut att det fanns brister i den demokratiska ordningen och dess grundprinciper samt inom vilken mån den är villig att förändras. Eduards (2002) hävdar här att kvinnornas organisering inte hade varit nödvändig om dem redan var inkluderade i den rådande demokratin på samma villkor som män. Genom att särskilja sig som en separatistisk rörelse så synliggjorde kvinnoorganisationerna även det rådande normerna inom politiken. Eduards menar här att genom att studera det som anses avvikande och motarbetat kan vi ringa in det som vi anser vara ”det normala”. Genom organisering mot den rådande demokratiska ordningen så namngav och pekade kvinnorna ut ett problem, i det här fallet var det vilken roll kön fick ha i den svenska demokratin. Här menar Eduards (2002) att genom att studera den offentliga debatten och argumenten mot kvinnors separatistiska organisering kunde man urskilja gränsdragningar för hur politik får göras.

Eduards argumenterar att genom att studera mottståndsargumenten mot separatistisk organisering kan man få fram vilka demokratiska principer det är som värnas i förhållande till andra. Hon menar här att det blir tydligt **1.** Vem som har rätt att organisera sig, **2.** Hur man får organisera sig och **3.** Kring vilka frågor får man organisera sig. Eduards menar däremot inte att kvinnornas organisering står utanför demokratin, utan agerar vid sidan om. Hon belyser här att kvinnornas organisering handlade om att pröva nya politiska praktiker som ännu inte fått demokratisk legitimitet. Genom att studera argumenten mot organiseringen av kvinnor så synliggörs också striden om vad som anses vara och inte vara ”god demokrati” (ibid., s.13). Eduards poängterar dock att hennes studie av kritiken kretsar kring kön och att det som skiljer kön från andra socialt skapade kategorier är att det finns en heteronormativ föreställning som bygger på att de bör vara harmoni mellan könen för att samhället ska fungera (Eduards, 2002).

1.5.3. IDENTITET, INTERSEKTIONALITET OCH POSTKOLONIAL TEORI

I min uppsats kommer jag utgå från ett intersektionellt och socialkonstruktivistiskt perspektiv av begreppet identitet. Perspektivet syftar på att ens identitet är komplex och kan vara föränderlig beroende av vilken kontext man befinner sig i och skapas inom den sociala struktur som samhället ger en. Identitetsskapandet blir relevant här eftersom separatism och

separatistiska rum grundar sig i en tanke av gruppering utifrån likhet eller erfarenheter - något man identifierar sig med.

INTERSEKTIONALITET

Att ta hänsyn till skillnad är viktigt när man försöker begripa begreppet identitet och anses också vara relevant för att urskilja världens mångfald av människor. Kimberle Crenshaw lyfter fram vikten av ett intersektionellt perspektiv i *Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence Against Women of Color* (1991) för att synliggöra marginaliserade grupper i samhället och olika sorters förtryck. Crenshaw menar att man går miste om skillnader inom en grupp om man endast utgår från en typ av kategorisering. Som tidigare lyfts fram så är det även viktigt att ta hänsyn till olikheter inom kategorier. Crenshaw menar att när identitetspolitik som förs utifrån endast en social position eller kategori reduceras ofta deras politiska och reella effekter (Crenshaw, 1991 s.1298). Hon belyser här till exempel hur den vita feminismen i USA inte tog hänsyn till skillnaderna inom gruppen kvinnor. Genom att anse att kategorin ”kvinnor” var en homogen grupp med samma utgångspunkter så marginaliserades och osynliggjordes förtryck som sker på olika basis inom gruppen, baserade på till exempel etnicitet. Hon menar här att de förtryck som vita medelklasskvinnor utsattes för inte såg identiskt ut för svarta kvinnor i USA, utan förtryck sker på olika basis. En grupp kvinnor kan inte definiera en hel kategori ”kvinnor” som den feministiska rörelsen utsa sig att göra, utan man måste ta hänsyn till *skillnaden* inom kategorin ”kvinnor”. Likväl så fördes den svarta separatistiska rörelsen vid samma tid utifrån kategorin ”svart”, dock utgick från ett ”svart manligt perspektiv”, vilket också osynliggjorde skillnaderna inom den kategorin. Genom att utgå från att de olika rörelserna utgick från *en* kategori skapades en antingen eller position. Det Crenshaw argumenterar för här är att förtryck skedde utifrån positionen ”kvinna” *eller* ”svart” vilket osynliggjorde det förtryck som sker utifrån båda, vilket till exempel en svart kvinna kan utsäts för. Fokuset på sexism *eller* rasism som separata företeelser blundade där med för att sexism och rasism kan agera samtidigt. Jag anser att det intersektionella perspektivet är viktigt att ta med i min uppsats för att bättre förstå makt och för att ta hänsyn till hur olika former av makt förhåller sig till varandra (Crenshaw, 1991).

KATEGORISERING, KULTURELL IDENTITET & POSTKOLONIAL TEORI

Inom genusvetenskapen och socialkonstruktivismen finns olika syner på kategorisering. Jag kommer förhålla mig till Crenshaw (1991) förståelse av kategorier utifrån att de anses ha *intrakategorisk komplexitet*. Crenshaw teoretiserar här att kategorier och sociala positioner är skapade diskursivt, genom språk och handlingar. Det problematiska är dock inte att kategorierna existerar i sig, utan problemet ligger i dem tillskriva egenskaperna som tillkommer med kategorierna och hur de påverkar individers handlingsutrymme. Därmed kan diskursivt skapade kategorier få materiella effekter. I och med det är det även problematiskt att kategoriseringar existerar, eftersom det kan bidra till begränsningar, men att vi samtidigt behöver använda oss av kategorier för att synliggöra mångfald och förtyck. Crenshaw poängterar också att i och med att kategorier inte är fasta så kan de även öppna upp för mobilisering, genom att till exempel ta tillbaka kategorier och göra dem till sina egna i kampen mot underordning. Det hon menar här att ändra innebörden av orden och förändra det till något positivt (till exempel ordet Queer), likväl att ställa sig bakom ”sin kategori” kan stärka kategorin och röra sig mot en subjektsposition snarare än en objektifiering. Det innebär makt att kunna definiera någon men Crenshaw lyfter fram att processen fungerar åt båda hållen (Crenshaw, 1991). *Namngivning* blir här en väg till motstånd mot förtyckandet som skapats och tillskrivits i och med vissa kategorier (ibid., s.1297).

Crenshaw lyfter dock fram att det är viktigt att granska och ifrågasätta de strukturer som definierar och skapar dessa kategorier. Det intersektionella perspektivet hjälper även till att lyfta fram komplexiteten i kategorierna och visar på hur identiteter kan överskrida flera kategorier. Crenshaw poängterar att identitetspolitik som förs utifrån en kategori har en tendens att falla men lyfter fram att det finns möjlighet att organisera sig utifrån identitet genom *koalitioner* eller med potential till en koalition. Hon menar här att istället för att fokusera endast på ras, så kan man föra identitetspolitik utifrån kategorin ras om den inkluderar både män/kvinnor eller hetero- och/ homosexuella för att undvika marginalisering och visa på komplexiteten inom kategorin ras. Hon menar att utgångspunkten bör vara att kategorierna interagerar (ibid., s.1299).

Det är i samband med tillskrivna egenskaper som den postkoloniala teorin blir relevant. Postkolonial teori syftar på att de maktstrukturer som skapades i och med kolonialismen fortfarande lever vidare i dagens samhälle (Fanon, 1952). Hammarén och Johansson (2009) förklarar att de gränsdragningar mellan ”vi” och ”dem” som konstruerades via kolonialismen fortfarande påverkar identitetskapandet och hur *kulturella identiteter* utvecklas inom mångkulturella samhällen. Hammarén & Johansson lyfter fram att den kulturella identiteten är

namnet på de olika sätt som vi positionerar oss eller blir positionerade i och med olika specifika sammanhang och i samband med våra erfarenheter. Det som avses här att man utifrån vissa kategorier kan anta olika kulturella identiteter. En svart person kan till exempel inta identiteten svart i och med uteslutandet att hen inte är vit, men samtidigt så kan positionen svart tilldelas i och med möten med en vit kropp. Den kulturella identiteten måste därför förstås som *relationell* då den uppstår i mötet eller i och med uteslutning. Den är alltid i förhållande till något annat och beroende av sammanhanget, vilket även gör den *kontextuell*.

Det socialkonstruktivistiska perspektivet lyfter fram så väl likheter och skillnader inom en grupp samt mellan olika grupper (ibid., s.107). Den kulturella identiteten kan därmed också vara tilldelad, påtvingad och självpåtagen (Hammarén & Johansson, 2009). Det problematiska här blir när ens identitet och position blir utifrån definierad och utifrån den definitionen får begränsat handlingsutrymme. Som Crenshaw (1991) lyfter fram så har kolonialismen skapat olika gränsdragningar för ”vi” och ”dem” och genererat olika värden utifrån olika kategorier, som till exempel svart och vit. En sådan definiering gör att förtyck ristas in på huden, utifrån att ens hudfärg symboliserar olika innebörder i och med olika sammanhang (Ibid, s.79). Fanon (1952) menar att det i och med detta inte är ett fritt subjekt vi möter, utan ett subjekt som formats diskursivt och hur det diskursiva också förkopplas och genererar materiella effekter på individer. Det är också mot bakgrund av socialkonstruktivistiska teorin som postkolonialismen särskiljer sig ifrån essentialism och idén om att vissa kroppar har vissa egenskaper beroende på till exempel etnicitet eller hudfärg. Stuart Hall (1997) tillägger här att i och med att identiteten formas diskursivt så vävs även samhället och individen samman, vilket gör att de alltid står i samspel med varandra. En individ kan därmed aldrig stå utanför samhället. Utan bör istället ses som en aktiv aktör i samhället. Postkolonialistisk teori syftar till att skapa en icke-förtyckande historia genom att synliggöra processen hur identitet tar form i förhållande till kolonialismens historia (ibid., s.110).

1.5.4. VITHET OCH VITA RUM

I min uppsats kommer jag att använda mig av Sara Ahmeds teori om *vithet* för att skapa en förståelse för hur *vita rum* skapas och hur dessa vita rum påverkar icke-vita kroppar som rör sig i dessa rum. För att förstå hur vita rum skapas är det även relevant att förstå hur vithet görs, eller snarare hur vithet osynliggörs.

VITHET

Vithet ifrågasätts sällan och kan beskrivas som något som är bakomliggande och osynligt. Ahmed teoretiserar här att orsaken till att vithet kan förstås som osynligt är att vithet *gör sig osynligt* genom att rasifiera andra kroppar i sitt möte med dem. En kan säga att vithet *gör sig till ett inget* genom att förtingliga andra kroppar som inte besitter vithet som *något* eller som *avvikande* (Ahmed, 2011 s.126). Ahmed förklarar att vithet kan ses som en erfarenhetskategori, en kategori som även försvinner då den upplevs. Vithet kan därmed sägas vara osynlig för vita kroppar och för dem som är så vana att de inte ser den, men synlig för icke-vita kroppar. Vithet kan även förstås som en erfarenhetskategori eftersom vithet som ”osynligt” inte är något givet, utan det är snarare något som har blivit givet över tid. Ur ett historiskt perspektiv har kolonialismen skapat en värld som är mera mottaglig för vita kroppar, kolonialismen här förstås skapat en ”vit värld” genom att göra den redo för vissa kroppars ankomst, och samtidigt göra att saker i världen görs tillgängliga för dessa kroppar genom att placeras inom räckhåll för dem. Vithet som kategori kan därmed ses som något som mottagits från tidigare generationer genom att vithetsnormen reproducerats, vilket ger kroppar som besitter vithet en känsla av att höra hemma i världen. Ahmeds teori menar här att vita kroppar *orienterar sig utifrån* sin position utan att mötas av förhinder (ibid., s.132). Det är också genom att detta arv tas emot och påverkar kroppar utifrån, som gör att ras kan ses som något socialt och kroppsligt givet. Ras *blir* en social konstruktion som reproduceras genom handlingar och som blir en fråga om vad som finns inom räckhåll för olika kroppar (ibid., s.131).

VITA RUM

I *Vithetens hegemoni* teoretiserar Ahmed (2011) också om hur en ”vit värld” och vita kroppar skapar s.k. *vita rum*. Ahmed menar här att rum färgas utav de kroppar som rör sig i dem. Hon menar därmed att det inte bara är kroppar som är orienterade utan även rum och institutioner kan ta form och färg, genom att orientera sig kring vissa kroppar mer än andra. Om ett rum vanligtvis innehåller fler vita kroppar så skapar detta vita rum (och vita institutioner), eftersom rummet tar efter de kroppar som ryms i det. Rummet formas därmed till ett vitt rum, men eftersom vithet figurerar som osynligt märks detta inte i rummet. Rummet ser ut att vara vanligt och upplevs inte som ett vitt rum för en vit kropp, men för kroppar som är icke-vita märks rummets färg och form (ibid., s.136). Ahmed hävdar här att vithet också kan ses som bakomliggande i den mening att vithet sällan behöver konfronteras. Vithet är något som passerar obemärkt och blir inte ”pressad” i mötet med andra kroppar eller

ting. Med den förståelsen blir vithet också något som ”släpar efter” eftersom vita kroppar inte är orienterade mot den. Den vita kroppen kan agera utan att behöva bli konfronterad av sin vithet. Ahmed förklarar här också att kroppar som ”släpar efter” även ökar sin utbredning och att det är just sådana utbredningspunkter som vita kroppar skapar som gör det möjligt att tala om ett *rums vithet* (Ahmed, 2011 s.135).

1.6 MATERIAL OCH METOD

Materialet i min undersökning består av två intervjuer, textinsamling av ett blogginlägg och tre debattartiklar. För att analysera mitt material har jag använd mig av diskursanalys.

1.6.1 INTERVJU

Jag har valt intervju som metod eftersom det ger en berättande inblick av upplevelser och erfarenheter, vilket jag anser vara relevant för min undersökning av det separatistiska rummet. Intervju som metod ger också en möjlighet att fånga in intervjupersonens språkbruk, känslor samt vad som tas för givet (Ahrne & Svensson, 2015 s.53). Göran Ahrne och Ulla Zetterquist (2015) definierar djupintervjuer som ett samtal med ett syfte, för att få insyn och tillgång till personliga aspekter. Informanternas erfarenheter och identitet utgör här en viktig del. Intervjuerna utgick från semistrukturerade frågor, där mestadels av frågorna var av öppen karaktär för att få informanten att beskriva erfarenheter mer fritt och undvika ja eller nej-svar. Intervjumallen finns bifogad. Intervjuerna spelades in i ett avskilt rum för att inte störas av omgivningen, likväl för att informanterna skulle känna sig trygga. Intervjuerna har därefter transkriberats.

Jag har genom sociala medier försökt hitta intervjupersoner samt mailat olika antirasistiska separatistiska organisationer i Göteborg. Det var väldigt svårt att hitta informanter och inga av de mailade organisationer gav någon respons. I brist av att hitta flera informanter är mitt intervjumaterial begränsat till två djupintervjuer på ca 40 minuter vardera. Min första informant Josef är medlem i det separatistiska nätverket Black Coffée HBTQ. Han beskriver själv nätverket som ett nätverk för unga afro svenskar som är HBTQ-personer. Det är ett stängt forum som man antingen måste tillhöra den afrikanska diasporan eller känna tillhörighet till den afrikanska diasporan som bor i Sverige, samt att man är HBTQ person för att vara delaktig i nätverket. Min informant är 29 år och har varit aktiv i nätverket i ca 8 månader, han var mer aktiv i början när nätverket var relativt nytt och har sedan dess blivit lite mindre aktiv i nätverket (Personlig kommunikation, 2 mars 2017). Min andra informant Sara

är 30 år och har varit aktiv i musikbolaget Trans 94 i 6 månader i och med praktik. Trans 94 kan beskrivas som ett musikkollektiv, men som även i stor uträkning var involverade i samhällsfrågor med stort engagemang för ungdomar från förorten, men som nu har lagt ner. Under perioden på Trans 94 organiserades *Mesh Talks*, ett forum som inte var uttalat separatistiskt men majoriteten som deltog i dessa möten var rasifierade med utgångspunkt i samtal om utanförskap och mellanförskap (Personlig kommunikation, 4 februari 2019).

Mitt begränsande antal informanter anser jag kan påverka utfallet av undersökningen, då jag helst hade velat få in flera informanter för att bättre kunna jämföra erfarenheterna och få in flera perspektiv. Intervjuerna med mina informanter anser jag dock gav ett bra underlag i relation till mitt syfte då de diskuterade erfarenheter utifrån olika separatistiska rum.

1.6.2. TEXTINSAMLING

Mitt insamlade material av den offentliga debatten består av ett blogginlägg och tre digitala tidningsartiklar. Jag har samlat in materialet genom att söka på begreppet ”antirasistisk separatism” och därefter läst igenom och valt ut inlägg som ställt sig kritiskt till fenomenet. Jag har därefter avgränsat mig och fokuserat på elva inlägg som jag i förhållandet till mitt syfte och min undersökning ansett vara av relevans. Jag har därefter återigen valt att avgränsa mig till fyra artiklar som jag anser sammanställer de elva artiklarnas argumentation och utgångspunkter för att göra analysen hanterbar. Mina huvudartiklar blev därför: ”*Har jag normaliserat rasism nu?*” ett blogginlägg skrivet av Staffan Dopping (2014, 6 juli) från staffandopping.se. ”*Inga vita får kommentera*” en ledare av Ivar Apri (2016, 2 september) i Svenska Dagbladet. ”*Vita - inte önskvärda här!*” skrivet av Rebecca Weidmo Uvell (2016, 8 september) för SVT Opinion. ”*Det finns ingen god separatism*” skrivet av Ann Heberlein (2016, 10 september) i Expressen debatt. Jag vill även tillägga att majoriteten av artiklarna (inklusive de som valdes bort) är skrivna av vad som utifrån definierat kan beskriva som icke-rasifierade personer.

Jag har i undersökningen avgränsat mig till att studera den offentliga debatten för att belysa mer subtila sociala praktiker som cirkulerar i samhället. Därmed har jag valt att inte inkludera högerextrema rörelser i studien. Studerande av media belyser även Del los Royes & Kamali som viktigt, där den offentliga reproduktionen och produktionen av kunskap, åsikter och ideologier kan influera samhället och kan få större negativa effekter än tusentals fördomsfulla samtal på gatan (SOU 2005:41a).

1.6.3 DISKURSANALYS

För att analysera mitt material kommer jag använda mig av diskursanalys med hjälp av Göran Ahrne och Peter Svenssons bok *Handbok i Kvalitativa metoder* (2015). Jag anser här att diskursanalys är den mest relevanta metoden för att försöka få fram den underliggande kontexten i texten. Diskursanalys utgår från att en studerar valet av ord och sammansättningen i texten för att på så vis försöka visa på vad texten säger och samtidigt få fram den underliggande kontexten av vad som egentligen menas med uttalandena. Retorik och ordval har stor betydelse här. Det är genom framställningen och cirkulationen mellan ord och vad vi syftar på som ger ordets dess *mening*. Därav blir det viktigt att studera ordvalen och hur man väljer att beskriva fenomen för att utläsa vad som egentligen menas och vad som är underförstådd i en text (Ahrne & Svensson, 2015 s.164). Diskursanalysen blir även användningsbar eftersom den hjälper till att utläsa olika subjektpositioner. En subjektposition syftar till hur vi blir positionerade genom språkliga och sociala praktiker i olika sammanhang och vilket handlingsutrymme denna positionering ger oss. Dessa praktiker skapar föreställningar och förväntningar på människor, vilka beroende på sammanhang och kontext genererar olika former av handlingsutrymme. Subjektpositionerna påverkas även utifrån och i förhållanden till andra grupper positioneringar (Ibid, s.165). Jag anser här att Foucauldiansk diskursanalys även blir användbar eftersom den belyser utestängningsprocedurer. Foucauldiansk diskursanalys riktar in sig på att vad som utestängs, trängs undan eller som görs illegitimt genom framställningen som avvikande, onaturligt eller osant. Det blir här intressant att studera vad som framställs som positivt och normalt i texter och påståenden för att indirekt kunna utläsa vad som blir dess motsats och därmed ”onormalt”. Utestängningsproceduren blir här även relevant eftersom det även visar på vem och vilka som har rätten att uttala sig med auktoritet och makten att definiera vad som är sant eller falskt och hur världen ska tolkas. Diskursanalysen belyser därmed även maktstrukturer i samhället (ibid., s.166).

1.7 FORSKARPOSITION & ETISKA HÄNSYNSTAGANDEN

Mitt intresse för att skriva om ämnet antirasistisk separatism grundar sig mycket i min egen identitet som rasifierad kvinna. Men intresset för att analysera vithetsnormer och maktstrukturer i samhället har även vuxit fram under min utbildningsgång. Där framförallt genusvetenskap och teorier kring intersektionalitet inspirerat mig till att studera uteslutningsprocesser och synliggörandet av vad som anses vara normalt och givet i

samhället. Mina egna erfarenheter och identitet tror jag har underlättat mötet med mina informanter, hade jag haft en annan bakgrund hade kanske resultatet sett annorlunda ut. Även om syftet är att förhålla sig så objektivt som möjligt så har val av infallsvinklar även i viss mån influerats av egna erfarenheter och val av analytiska redskap i uppsatsen är formade efter min utbildning och kompetens.

I förhållande till etiska hänsynstaganden har jag tagit del av Vetenskapsrådets Codex riktlinjer kring etik inom forskning, och även informerat mina intervjupersoner. Utifrån etiska hänsynstaganden har jag därmed valt att anonymisera mina intervjupersoner och dem heter egentligen något annat i verkligheten. Jag har däremot valt att publicera namnen från artiklarna eftersom dem är publicerade som offentliga och därmed finns ingen anledning till att anonymisera dem (CODEX, 2002).

2.UNDERSÖKNING & RESULTAT

Min analysdel är tematiskt uppdelad i tre delar. De första två delarna kommer beröra det separatistiska rummets funktioner utifrån insamlat intervju material. Med hjälp av Foucauldiansk diskursanalys kommer jag här försöka läsa ut olika subjektpositionering utifrån sociala praktiker och utestängningsprocesser. Den sista delen kommer beröra den offentliga debatten kring antirasistisk separatism. Jag kommer där försöka analysera motargumenten till antirasistisk separatism utifrån debattartiklar och ett blogginlägg, för att försöka utläsa vilken diskurs som finns kring ämnet.

2.1 HANDLINGSUTRYMME

I den här delen av analysen kommer jag fokusera på frågan *Hur kan exkludering skapa handlingsutrymme för rasifierade personer?* Handlingsutrymme avser här bland annat valfrihet, självbestämmande och rörlighet. Jag har här utifrån mitt intervjuunderlag jämfört sociala praktiker och processer innanför och utanför det separatistiska rummet, för att visa på olika subjektpositioner som rasifierade personer tilldelas eller intar och hur dessa påverkar deras handlingsutrymme.

2.1.1 STOPPMARKÖRER OCH (OM)ORIENTERING

De skulle aldrig kunna förstå när man går på bussen och den äldsta kvinnan på bussen drar in sin handväska när man sätter sig bredvid, medan en rasifierad person skulle förstå det här när jag berättade: ”ah men jag satte mig bredvid en äldre dam och hon drog in väskan så fort jag kom nära henne. Så de är sådana kommentarer som man inte blir ifrågasatt på... då jag känner att de här personerna vet exakt hur jag kände eller bara den där förstående blicken. - *Josef*.

I citatet ovanför berättar Josef om hur han upplever att han inte blir ifrågasatt i sina upplevelser i det separatistiska rummet, men att han kan bli det i det ”vanliga rummet” av icke-rasifierade personer som inte själva har upplevt liknande situationer. Josef fortsätter även:

Det är ingen som säger – Vad menar du? eller ”nej men Josef nu överdriver du”, eller” nu kryddar du lite väl för mycket...”. I ett vanligt rum skulle man få höra sådana kommentarer av personer som inte är det, icke-rasifierade alltså. – *Josef*.

Det som händer här är att ifrågasättandet av individens upplevelser blir en s.k. *stopmarkör*. Ahmed (2011) beskriver frågor som stoppmarkörer eftersom du först behöver bli avbruten eller stoppad för att en fråga ska kunna ställas, där varje fråga blir en ny stoppmarkör som avbryter personers rörelsemönster i rummet (ibid., s.142). Ahmed lyfter även här fram Frans Fanons teori om det rörelsemönster som kroppen agerar efter kan förstås som ett *kroppsschema*, där vita kroppar rör sig vanemässigt och utan förhinder i en ”vit värld”, eftersom den världen har gjorts tillgänglig för just vita kroppar (ibid., s.132). Fanons resonemang menar att ras är något som avbryter kroppsschemat, eftersom en rasifierad kropp inte kan röra sig lika bekvämt i en värld anpassad för vita kroppar. Stoppmarkören kan här ses som en störning i rasifierade personers kroppsscheman.

I förhållande till en fråga om behovet av separatistiska rum belyser Sara hur viktigt det var för henne att få berätta fritt om sina erfarenheter av rasism:

Man är ju en minoritet liksom och jag tror att ifall man har ett separatistiskt forum har man ett utrymme att få ventilerat dem upplevelserna och känslorna som det för med sig. Asså, det behöver inte vara ett ”vi mot dem” tänkande, utan det kan vara att jag var med om den här jättejobbiga situationen och alla mina vita vänner förstår inte. Och jag behöver bara kunna få landa i att det var jobbigt. Jag har varit med om det själv att man får det bemötandet. – *Sara*.

Att bli ifrågasatt innebär inte bara att en blir avbruten och stoppad utan det skapar även stress. Sara känner här att hon inte får landa i sina egna känslor, vilket kan ses begränsande och negativt för ens välmående. Att bli ifrågasatt och stoppad menar Ahmed (2011) är obehagligt och stressfullt där själva kroppen kan förvandlas till en stresspunkt vilket påverkar ens

kroppsschema. När kroppen blir stressad så blir den även obekvämt. Ahmed belyser att bekväma kroppar bre ut sig och flyter ut i rummet ostoppat, eftersom de känner sig hemma där, som den vita kroppen i det vita rummet (Ahmed, 2011 s.142). En rasifierad kropp som däremot blir ifrågasatt av sin upplevelse, av till exempel rasism i det vita rummet, kan därför ses begränsad i sitt rörelsemönster. Jag menar här att den rasifierade kroppen blir stoppad och avbruten i sitt rörelsemönster och slutar därmed att bre ut sig och ta plats i rummet. I det separatistiska rummet kan däremot den rasifierade kroppen fortsätta att bre ut sig bekvämt. När kroppen tillåts att bre ut och röra sig obehindrat i rummet så skapar det även ett utökat handlingsutrymme för den rasifierade (ibid.).

En annan social praktik som framträdde i intervjun var hur obekvämheter hos icke-rasifierade kroppar tenderar att hamna i fokus. Sara berättar om att det kan bli dålig stämning ibland om en belyser rasism i ett vitt rum:

Ibland kan det ju bli dålig stämning, jag tänker att det är lite som i den där filmen "Turkkiosken". Det blir dålig stämning för att någon säger ifrån och att hon i filmen inte borde ta illa upp och blir själv anklagad för att skapa dålig stämning på jobbet. Fast personen egentligen satte ner foten när ingen annan brydde sig och att problemet egentligen låg hos henne. – Sara.

Sara drar här paralleller till kortfilmen *Turkkiosken* (2017) av regissören Bahar Pars, där en rasifierad kvinna påpekar rasism på arbetsplatsen där majoriteten av de anställda är vita, vilket skapar dålig stämning på kontoret. Istället för att rasismen konfronteras, utpekas den rasifierade kvinnan som "jobbig" och som orsaken till att det blev dålig stämning på arbetsplatsen. Josef berättar även om en erfarenhet där stämningen har förändrats utifrån diskussioner om rasism:

Ja, jag har ju varit med om att man har diskuterat rasism i ett antirasistiskt sammanhang och där vi tyckt olika. Då har det hänt att jag har backat, eftersom jag inte känt mig helt trygg i det sammanhanget då alla andra varit vita. Det blev rätt dålig stämning efteråt. – Josef.

Det som sker kan kopplas till Ahmeds teori om hur vita kroppar kan tillåtas att bre ut sig och skapa *vita rum*. Ahmed (2011) teoretiserar att rummet kan ses som en förlängning av de vita kropparna, eftersom det tillåter dem att bekvämt röra sig utåt i rummet. Rummet kan här ses orientera sig kring de vita subjekten, vilket gör att de vita kropparna tillåts breda ut sig och röra sig bekvämt i rummet. Rummet formar sig därmed efter de vita kropparna, vilket även påverkar det sociala rummets ytor (ibid., s.138). Saras exempel belyser här hur den icke-vita personen får "backa" utifrån att de vita personerna känner sig obekväma, istället för att fokusera på rasismen. Det visar här på hur det vita rummet kan regalera och påverka

rasifierade kroppar (ibid., s.136).

Josef känner sig även otrygg som rasifierad i sin situation. Som Ahmed (2011) beskriver så träder rasifierade kroppar fram i det vita rummet eftersom de blir ”synliga” som avvikande. Vithet tenderar att passera obemärkt medan icke-vita kroppar träder fram i dess motpol. Den icke-vita kroppen kan därmed uppleva obekvämheter i sociala situationer i vita rum, där hen avviker från normen och kan inte orientera sig runt i rummet obemärkt. Vithet kan här förstås fungera som en skapare av offentlig trivsel för vita kroppar men det blir motsatsen för rasifierade kroppar. Det vita rummet kan därför ses som begränsande för rasifierade personer, vad jag menar är att Josef inte känner sig bekväm att fortsätta bre ut sig och det begränsar den rasifierade kroppens handlingsutrymme (Ahmed, 2011). Josef väljer att sluta diskutera på grund av obekvämheter som ensam rasifierad i ett vitt rum med vita kroppar. Att behöva förhålla sig till det vita subjektets välmående blir därför begränsande och kan ses som sociala praktiker som avbryter den rasifierade kroppens rörelseschema. Ahmed poängterar även här att när kroppar står ut som ”annorlunda” och blir obekväma så bekräftar även det rummets ”vithet” (ibid., s.139).

Josef berättar även hur han anser att exkluderingen av icke-rasifierade kroppar skapar andra förutsättningar:

Jag tror faktiskt att i ett stängt rum eller stängda forum kan man faktiskt utveckla frågorna ännu mer. Man kan diskutera utan att behöva tänka på att den andre personen eller att den här personen kanske inte känner igen sig i det jag säger. De var det som fick mig att gå med, där kunde folk förstå mig bättre än i ett vanligt HBTQ nätverk. – Josef.

Josef belyser även här hur diskussionen i nätverket kan diskuteras vidare utan stoppmarkeringar från icke-rasifierade personer. Sara berättar om en liknande erfarenhet av hur samtalen i det separatistiska rummet skiljer sig:

Det är lite högre i tak, lite friare...det är mera som ”kom som du är” och bara vara dig själv och inte som du förväntas vara på något sätt. – Sara.

Det kan förstås som att kroppen får fortsätta att bre ut sig och röra sig i rummet, och kan därför gå vidare i samtal och frågorna kan utvecklas vidare. Sara känner sig även bekväm. Det separatistiska rummet kan här förstås ha intagit färg efter dem kroppar som rör sig i rummet. Den rasifierade kroppen känner sig därmed mer hemma i rummet, kroppen känner sig som Ahmed (2011) benämner *orienterad* i det separatistiska rummet eftersom den passerar. När kroppen passar in i sin omgivning blir kroppens ytor osynliga, det kan ses som att det

separatistiska rummet blir en förlängning av den rasifierade kroppen och genererar därmed utökat handlingsutrymme (Ahmed, 2011 s.138). Sara beskriver även här att hon inte upplever några förväntningar på hennes agerande, vilket kan tyda på tillskrivandet av egenskaper utanför det separatistiska rummet i förhållande till hennes kulturella identitet (Hammarèn & Johansson, 2009). Josef fortsätter även att beskriva hur han upplever att samtalet kan förändras av närvaron av icke-vita kroppar:

[...] Jag menar [när jag berättar om] det här drabbade mig och de här drabbade min syster och så, då tror jag den personen får nått slags behov av att försvara majoritetssamhället som hon eller han tillhör. Det blir att man tappar fokuset på gruppen som behövde ha det stängda rummet. Då går fokuset till den vita personen eller majoritetsmänniskan i samhället. Att han eller hon ska ta och bekämpa rasism tillsammans, så ja jag upplever personligen om man har en person som kommer från majoritetsgruppen med så tar dem alltid över samtalet...det kan ha med sexuell läggning eller med etnicitet...det blir alltid så...det finns alltid det där behovet att säga "men jag är ju inte rasist, jag är en god människa och därför ska jag ta debatten. – *Josef*.

Josef upplever här att fokuset oftast förflyttas från huvudfrågan kring erfarenheten av rasism till den vita personen som inte har upplevt det. Utifrån Eduards teori om kvinnor som social kategori, så kan även rasifierade personers erfarenheter av rasism förstås vara skapta i och med levda situationer, och som konsekvenser av deras situation som historiskt förtyckta. Vilket även borde ge dem tolkningsföreträde (Eduards, 2002 s.147). Det är även därför det kan ses som viktigt att dessa erfarenheter får komma till tals i en motdiskurs som berättar hur den sociala verkligheten förhåller sig för rasifierade personer. Genom att tillåtas kritisera så benämns och synliggörs även det vita majoritetssamhället och hur vithet samt vita erfarenheter konstrueras som normalitet. Jag menar här att genom att diskutera och kritisera det normala har man även synliggjort maktstrukturen så att den blivit angripbar. Skiftandet av fokus anser jag även kan ses som en begränsande social praktik för handlingsutrymmet som håller saker på plats. Sara berättar även om hur samtalet togs över när en medelålders vit man varit närvarande på Mesh Talks:

Vid något tillfälle var det en vit man i medelåldern som tog jättemycket plats och började med "jag tycker det här är jätteviktigt för oss" och han pratade i vi-form och förstod inte alls att vi pratar om ett utanförskap och ett mellanförskap som vi har upplevt hela vårt liv, något som har färgat oss som individer och vårt välmående och så kommer han in och bara: "Vi-vi-vi" och det landade väldigt fel, men ingen sa något och det var ingen som läxade upp honom, men det blev bara ett jobbigt irritations moment. – *Sara*.

Sara poängterar dock att det inte alltid behöver bli så men att risken minimeras:

Men nu är det ju inte alltid så att det kommer bli den reaktionen om det är någon som inte är minoritet i gruppen, men den risken försvinner ju när alla är på samma nivå...vi är alla minoriteter, vi utsätts alla för olika saker i samhället i vårt vardagliga liv så det är ju skillnad på ifall det är någon med som inte är minoritet och säger "men jag känner inte igen mig alls" och

man bara ”men det här handlar inte om dig! – Sara.

Jag skulle här beskriva det som Ahmed (2011) belyser att det skapas en *om-orientering* i det separatistiska rummet. Genom att exkludera icke-rasifierade kroppar så skiftas fokuset och ställer den rasifierade personen i centrum. Ahmed beskriver om-orienteringen som ett sätt att formulera en annan vision och låta en annan röst komma till tals ostört, utan stopmarkörer eller att till exempel behöva väga in det vita subjektets välmående i frågan (Ahmed, 2011 s.25). Josef berättar även: ”*Här vi kan prata och diskutera hur vi kan till exempel förbättra i vår eget Community*”. Utifrån informanterna kan uteslutandet av icke-rasifierade kroppar ses som skapande av agens genom att fritt få dela med sig av sina erfarenheter. Det skapas här ett handlingsutrymme i och med att rasifierade personer får inta en ny subjektsposition som inte tillåts utanför det separatistiska rummet i relation till icke-rasifierade personer. Eduards (2002) lyfter även fram vikten av andrum som en förutsättning för att organisera sig. Personers identiteter formas inom samhällets ramar och där sociala strukturer påverkar människors vardagliga liv och kan vara begränsade på olika skalor, men det finns även möjlighet till att skapa agens inom strukturer. Det separatistiska rummet blir här en arena och en plats att tillåtas (re)agera och mobilisera sig för att förbättra sitt eget Community, som Josef upplever det, men även försöka påverka och omformulera förutsättningarna för samhällsstrukturen och sina liv.

2.2 STÄRKANDE

I den här delen kommer jag fokusera på frågan *hur kan exkludering stärka den inkluderande gruppen?* Med stärkande menar jag här bland annat välmående, trygghet, sammanhållning och egen makt. Jag kommer här utgå från mitt intervjumaterial och undersöka sociala processer som stärker medlemmarna.

2.2.1 BEKRÄFTELSE OCH IDENTIFIKATION

I det rummet som jag tillhör där man både är svart eller brun eller med en afro bakgrund och HBTQ-person så skapas det ju något. Alla är ju där på samma villkor, alla har ju gått igenom samma sak eller att dem känner igen sig i ens berättelser och vad man har gått igenom. Så ja, om jag skulle gå till ett annat HBTQ nätverk där skulle jag nog inte känna mig hemma. Dels för att folk där har gått igenom någonting annat, de kanske har en helt annan familjesituation om man blandar in ens bakgrund till exempel eller religion. Eller som heder, alla kan inte förstå hedersproblematiken som ett separatistiskt rum kan förstå... – Josef.

Det som blir tydligt i citatet ovan är vikten av identifikation med gruppen och hur gruppen blir bekräftande för individen vilket också skapar en samhörighet och stabilitet i ens

identitetsskapande. Hammarén & Johansson (2009) lyfter fram i *Identitet* hur våra identiteter är rörliga i och med att dem alltid är relationella och kontextuella. De menar här att genom olika delar av ens identitet skapas olika känslor och tillhörighet utifrån olika kontext och sammanhang en befinner sig i. Det som Josef berättar kan därmed förstås som att hans identitet befäst och stärks i det separatistiska rummet, eftersom han nu befinner sig i en kontext som han anser sig passa in i. Igenkännandet blir här bekräftandet och skapar där med en kontext av samhörighet och gemenskap. Det visar även på vad Hammarén & Johansson pekar på en viktig del av vår identifikation även sker genom relationen till andra (Hammarén & Johansson, 2009 s.90). Utifrån Josefs beskrivning så sker detta även i samband med att han inte känner sig lika hemma i andra HBTQ-forum. Gruppens samhörighet bygger även här på en uteslutning och särskiljning på vad dem inte är. Genom binärer skapas det här en ”vi” och ”dem” känsla som stärker den inkluderande gruppen och deras identitet. Hammarén & Johansson (2009) belyser även hur det också finns en föreställd gemenskap i majoritetssamhället som oftast bygger på ett likatänkande. Den föreställda gemenskapen är däremot ganska bräcklig, eftersom den inte kan inkludera alla och det är när individer inser gemenskapens ”brister” som de söker sig till nya sociala sammanhang och gemenskaper (ibid., s.40). Något som även blir framträder i Josefs beskrivning där han har sökt sig vidare och funnit en ny gemenskap och kontext, som bekräftar hans identitet utifrån ett likatänkande *men* också från ett oliktänkande genom ett exkluderande av majoritetssamhälle samt vita HBTQ-forum. Val av att gå med i ett rasifierat sammanhang belyser även vikten av hur kategorier samverkar i förtryck, där vita HBTQ-medlemmar inte delar samma erfarenheter av rasism eller hedersproblematik även om de kan uppleva andra typer av diskriminering.

Sara upplever även ett bekräftande bemötande i rummet i förhållande till fördelen med att utesluta icke-rasifierade personer:

Fördelen kan ju vara att man få tolkningsföreträde, och att det inte kan komma någon och säga att ens upplevelse är fel typ, att det du upplevde var inte sant liksom, det är väl det som är fördelen att man fritt får prata om ens personliga upplevelser utan att bli bemött med ”det där stämmer inte- du har fel” liksom. – *Sara*.

Likt tidigare citat bemöts hon ofta av ett ifrågasättande och av att hon överdriver sina levda erfarenheter av rasism utanför det separatistiska rummet. Jag anser här att det kan förstås som att hon intar olika positioner innanför och utanför det separatistiska rummet. Hammarén & Johansson (2009) lyfter fram hur identiteter och ens sociala position konstrueras och skapas i och med olika diskurser. De menar att det är i relationen till något annat som identiteten

skapas och utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, d.v.s. skapat genom handlingar och språk, bör därför identiteter och sociala positioner som grundar sig i till exempel kön, klass och etnicitet inte ses som något naturligt givet och fast. Utan identiteten och de sociala positionerna bör istället uppfattas som något som *görs och skapas*. Identiteterna kan därför upplevas som rörliga och som kan förändras över tid i och med påverkan av sociala, kulturella, historiska och ekonomiska faktorer. Likheter och skillnader personer emellan skapas både symboliskt i rummet utifrån diskurser, men även socialt i och med inkludering och exkludering av människor. Hammarén & Johansson menar här att identiteter därmed kan förstås som konsekvenser av makt, utifrån att sociala positioner skapas och konstrueras som etablerade "sanningar", som genererar uppdelning och såväl över- och underordning (Hammarén & Johansson, 2009 s.98). Utanför det separatistiska rummet kan ifrågasättandet och avskrivningen av hennes upplevelser därmed förstås som hon blir diskursivt underordnad majoritetssamhällets upplevelser av vad som är "sanning". Det genererar här makt i och med att majoritetssamhället blir dominerande och får rätten att definiera verkligheten. Positioneringen och uteslutningen kan även förstås som begränsade i och med Saras kulturella identitet (Hammarén & Johansson, 2009). Som Crenshaw (1991) belyser är det inte kategorier som vit/svar eller man/kvinna som är problemet, utan det är dem begränsningar som tillkommer med dessa kategorier. Sara kan här ses begränsad som rasifierad person i ett vitt majoritetssamhälle, eftersom hennes kulturella identitet inte tillskriver henne legitimitet att beskriva sin verklighet och erfarenheter vilket positionerar henne som underordnad utanför det separatistiska rummet (Crenshaw, 1991 s.95). I det separatistiska rummet kan hon däremot inta en annan position, genom att exkludera majoritetssamhället och icke-rasifierade personer får hon istället röra sig mot en subjektposition och hon får själv *egen makt* att definiera sin verklighet. Jag anser här att det även kan ses som det separatistiska rummet stärker individer genom att tillåtas omformulera sin kulturella och sociala identitet på egna villkor. Hon går från att vara i objektposition som tillskriven rasifierad till att tala utifrån en subjektposition som rasifierad utifrån levda erfarenheter där en motdiskurs även tillåts etableras (Eduards, 2002).

2.2.2 VÄLMÅENDE, TRYGGHET OCH SAMMANHÅLLNING

Ahmed (2011) lyfter fram vikten av försoningspolitik i boken *Vithetens hegemoni*. Hon menar att i försoningsarbetet mot förtyck väger berättandet av orättvisheter in som en väg till välmående, men framför allt att få utrymme till att berätta sin historia. Sara beskriver här sin

upplevelse av Mesh Talks som väldigt givande erfarenheter för hennes välmående i förhållande till vad det separatistiska rummet gav henne personligen:

De gångerna som jag var där så var det verkligen som terapi att få komma in i det rummet och få se och möta dem här blickarna från dem som pratade och att få prata själv. Och det kändes, jag minns ju att jag bodde i Stockholm när jag hade min praktik och jag är ju egentligen från Göteborg, just de här mötena, de här träffarna fick mig att tänka ”men shit det är ju i Stockholm jag ska bo”, för det här finns ju inte i Göteborg. Så, det är ju ganska dramatiskt att vara villig att byta stad för det här nätverket. Så, så viktigt var det för mig faktiskt. – Sara.

Sara beskriver i citatet ovan att samtalen i Mesh Talk varit givande för hennes personliga välmående och beskriver det som unika erfarenheter som skapat en speciell samhörighet. Hon fortsatte även att berätta att ”Även när jag inte sa något så kom man därifrån med värsta energin. Det var magiskt faktiskt”, vilket även tyder på att det inte alltid spelade så stor roll hur mycket man själv pratade utan bara att lyssna på andra var inspirerande. Sara beskriver även att nätverket gav en känsla av trygghet och hur tryggheten skapades i mötet med andra i gruppen: ”det var väldigt snällt, mysigt och varmt mottagande när man pratade”. Sara lyfter även fram att nätverket väckt engagemang:

Jag tror att det blev en liten gemenskap, en liten Community. Men så tyvärr så lades ju verksamheten ner utav olika anledningar. För just den delen var helt ideell, så de var tvungna att fokusera på andra delar i sin verksamhet. Sen så lade ju musikbolaget ner helt och hållet. Men det kändes ju som att det vara ganska många efteråt som hörde av sig och frågade om de fick ta vid där Mesh Talk hade slutat, det fanns en känsla att det får inte dö ut nu liksom. – Sara.

Josef beskriver en liknande känsla:

Jag tror när vi alla träffas och diskuterar så känner vi att vi är starka tillsammans... vi får pepp av varandra och vi stödjer varandra.

I förhållande till beskrivningarna kan nätverket här ses stärkande för individen genom delande och bekräftande av erfarenheter men även som grupp genom att skapa ett sammanlänkat socialt kapital. Beverley Skeggs teoretiserar om socialt kapital i boken ”Att bli respektabel: konstruktioner av klass och kön” (2000), där hon belyser hur olika subjekspositioner påverkade arbetarklasskvinnors rörelsemönster i det sociala rummet. Hon lyfter här fram Bourdieu som diskuterar kapitalformer metaforiskt, men att olika kapitalformer ändå har reella konsekvenser och effekter i samhället och för individer. Det sociala kapitalet skapas och cirkulerar genom relationer, där sociala rum och sociala positioners innebörd (som i förhållande till min studie vit och svart) har konstruerats och ärvts historiskt som ger olika

individer svängrum i samhället (Skeggs, 2000). Det separatistiska rummet kan här ses stärka medlemmarna genom att ett nytt sammanhang skapas med andra förutsättningar än ute i majoritetssamhället. Det sociala kapitalet stärker här både individen och gruppen genom en kollektiv handling och agerande. Det kollektiva syftar här inte på summan av medlemmarnas erfarenheter utan själva resultatet av själva samhörigheten (Eduards, 2002).

Att bli bemött och ifrågasatt som båda beskriver sina upplevelser har blivit i olika situationer kan även ses som att erfarenheterna inte erkänns som ”riktiga” och därmed förminskas händelsen och situationen. Både Sara & Josef upplever däremot att de blir bekräftade i sina erfarenheter i det separatistiska rummet, eftersom andra i gruppen delar samma erfarenheter av till exempel rasism eller utestängning. Ahmed (2011) anmärker att berättandet inte nödvändigtvis behöver vara terapeutiskt eller läkande för individer men att det blir stärkande i och med att det exponerar oförrätten för andra och på så vis synliggör orättvisor och rasism. Genom att tillåtas vittna om oförrätter och att bli bekräftad så synliggörs även historien och kan legitimeras som sanning, vilket också samtidigt rubbar den ”sanning” som angetts tidigare (Ahmed, 2011 s.119). Det separatistiska rummet kan här ses tillskrivas ett vad Bourdieu beskriver som ett symboliskt kapital, som legitimerar rasifierade personers erfarenheter. Det symboliska kapitalet är viktigt utifrån ett maktperspektiv, eftersom det är kampen om legitimitet och vems sanning som får komma till tals som kan legitimera förändring eller tillåta ojämlikheter hålls på plats genom att tillskrivas som illegitima (Skeggs, 2000).

Josef belyser även att det är främst rasifierade som får hålla igång diskussionen kring ras:

[...]Det är vi som får hålla igång de olika diskussionerna om ras och namn och det tycker jag är en viktig fråga som man behöver diskuteras mer i samhället. – Josef.

Citatet kan tolkas som en upplevd saknad av engagemang från majoritetssamhället. Josef menar här att det är en viktig fråga som borde diskuteras mera i samhället. Avsaknaden av engagemang kan därmed även bidra till att rasifierade organiserar sig själva för att belysa problematik. Det separatistiska rummet kan här förstås som en reaktion och skapande av en plats där dessa frågor belysas. Som Eduards även belyser så föder kollektiv utestängning ett kollektivt agerande. Hon belyser här att handlingskraften för att förbättra sin egen situation och påverka rådande normer utgår från att personer agerar tillsammans (Eduards, 2002 s.133).

I förhållande till utestängning av majoritetssamhället resonerar Sara dock att icke-rasifierade personer kan vara delaktiga i viss mån:

Det kan även inkludera allierade, eller folk som vet om att ”jag har inte tolkningsföreträde” i det här rummet men jag vill ändå delta för att jag vill lära mig. Så egentligen folk som är med på samma noter, typ det här rummet är till för rasifierade men vita får vara med men då måste de ha förståelse för att det finns tolkningsföreträde och att jag är här för att lära mig och inte kanske ta över och liksom. – Sara.

Hon resonerar här att det finns möjlighet att inkludera medlemmar från majoritetssamhället men på en basis att det finns tolkningsföreträde och deltagarna även har en tillbakadragen roll för att ta del av samtalet i ett utbildande syfte. Josef ställer sig även positivt till att inkludera majoritetssamhället i vissa frågor:

Asså, för att kunna komma vidare i vissa frågor måste man ta in majoritetssamhället eller icke-rasifierade...Jag tror de beror på vilken fråga man menar. Jag tror inte man kan lösa stora samhällsfrågor i stängda rum. Så man får tänka på vilka frågor och vilka ämnen vi diskuterar... så en stängd grupp kan vara en nackdel men i andra fall en fördel, jag tror det helt är beroende på vilken fråga man menar och behovet som finns kring just den frågan. – Josef.

I citatet resonerar min informant att han inte tror att alla frågor går att lösas och diskuteras separat utan majoritetssamhället borde vara inkluderat i vissa frågor. Utifrån Foucaults (1976) teori om makt så kan det också dras kopplingar till att ingen individ står utan för makten. Foucault menar att även om man inte är makten så står man alltid i förhållande *till* makten, med makten menar jag här det vita majoritetssamhället. Som medlem i samhället som mina informanter även är så måste de och andra rasifierade personer med dem fortfarande förhålla sig till majoritetssamhället och för att påverka samhället måste man även inkluderas och vara delaktig i det (Foucault, 1976 s.105). Det jag menar här är att levnadssituationen inte kan förändras radikalt för rasifierade personer utan att det sker förändringar i majoritetssamhället, vilket också det gör det förståeligt att föra en dialog med majoritetssamhället. Josefs tankar till inkludandet av majoritetssamhället kan även kopplas till makt och symboliskt kapital. Det separatistiska rummet kan här förstås som en strategi för välmående likt en chans att påverka samhällets strukturer. Jag menar här att agens och socialt kapital kan skapas innanför rummet, men för att en större förändring ska vinna kraft utanför rummet måste det även vinna legitimitet i majoritetssamhället (Skeggs, 2000).

2.3 DEN OFFENTLIGA DEBATTEN

I den här delen kommer jag att fokusera på den offentliga debatten kring antirasistisk separatism. Inom en etablerad demokrati utlöper en ständig formulering och omformulering av politik och vad som anses vara legitimt eller irrelevant. Maud Eduards lyfter fram i

Förbjuden handling sin teori om en studerar vad som sticker ut och verkar onormalt kan man försöka ringa in det som anses ”normalt”. Det är även genom att studera motargumenten som det blir tydligt vilka demokratiska principer som det värnas om samt räckvidden för den demokratiska ordningen (Eduards, 2002 s.13). Jag kommer därmed använda mig av debattartiklar för att analysera argumenten som ställer sig kritiskt till antirasistisk separatism för att försöka utläsa diskursen som finns kring ämnet.

2.3.1 HAR JAG NORMALISERAT RASISM NU?

Staffan Dopping (2014, 6 juli) skriver följande i sitt inlägg *Har jag normaliserat rasism nu?* på sin blogg staffandopping.se:

Jag är måttligt förtjust i grundtanken bakom den allt synligare opinion som vill lägga större uppmärksamhet kring ”ras” och hudfärg och inte mindre. Skälet är helt enkelt att jag anser att rasism bäst undviks genom att vi i debatten avstår från att kategorisera oss själva och våra medmänniskor i hudfärgstermer. Detta innebär att jag inte gör vågen när termer som vithetsnormen, normalisering och rasifierad grasserar i det offentliga samtalet[...] Jag har varit med på Almedalsveckan tio gånger, och det främsta skälet till att jag tycker så mycket om den här mötesplatsen är att den bygger på öppna samtal, diskussioner där alla – precis alla – är lika välkomna och där vi gemensamt söker finna en grund för demokratiska samtal. (Dopping 2014, 6 juli)

Inlägget är skrivet efter att den antirasistiska organisationen Rummet anordnat ett seminarium under Almedalsveckan. Seminariet var menat främst för personer som rasifieras och därmed bads vita personer lämna plats för rasifierade personer under seminariet. Dopping resonerar här att rasism bäst undviks genom att inte kategorisera personer utifrån hudfärg eller ras, han betonar även sitt missnöje att specifika begrepp som rasifierad eller vithetsnorm används i det offentliga samtalet. Ahmed belyser dock motsatsen. Hon menar här att begreppet ”ras” inte är problemet och att problematiken ligger i användandet av kategorin. Snarare hjälper begreppen till att belysa problemet och att tala och agera som att ras inte existerar vore att förneka att rasism sker och kan ses som ett sätt att hålla saker och ting på plats (Ahmed, 2011 s.13). Crenshaw (1991) menar även här att användandet av kategorier inte är fel, däremot så har olika kategorier olika tillskrivna värden som ger materiella effekter hos individer, vilka vi inte borde bortse från. Dopping lyfter därefter fram att han har besökt Almedalsveckan 10 gånger och belyser att den främst bygger på öppenhet och diskussioner där ”alla” är välkomna, varefter Dopping kommenterar Rummets seminarium så här: ”*Arrangemanget ingick alltså i Almedalsveckan, som ju traditionellt förknippas med öppenhet, fokus på sakfrågor och likabehandling. Inget inträde, inga förbokade platser. Först till kvarn etc.*” (Dopping 2014, 6 juli). Han gör här en parallell med hur det brukar vara och med hur det är nu. Var av den

vanliga Almedalsveckan får stå för traditionella demokratiska värderingar som öppenhet och likabehandling, i kontrast till Rummets event som tillskrivs att stå för motsatsen. Den rasifierade separatismen kan här ses avlegitimeras utifrån att den anses som odemokratiska och att utestänga vita kroppar blir här tillskrivet som en odemokratisk handling (Eduards, 2002).

2.3.2 ”INGA VITA FÅR KOMMENTERA”

I samband med att Instagram kontot *Makthavarna* uttalat sig att dem är en separatistisk plattform för personer som rasifieras och därmed meddelar att endast rasifierade personer tillåts att kommentera på deras inlägg på den sociala plattformen skriver Ivar Apri (2016, 2 september) följande i sin ledare ”Inga vita får kommentera” i Svenska dagbladet:

Rastänkandet plattar till individen och passar in henne i fack. Oavsett hur gott man intalar sig att syftet till uppdelningen baserad på pigment är så gör den det svårare för människor att vara mer än sin hud- och hårfärg...Du är vit. Du är icke-vit. Samma rasindelade blick som man säger sig vilja bekämpa och eliminera har författarna själva använt, dessutom på mycket godtycklig grund. ”Välviljans rasism”, som Adam Cwejman kallar det i boken med samma titel, är när man förstärker rastänkandet i antirasismens namn ...I ”Varning för ras” där man vill få besökarna att reflektera över ”varför det är svårt att prata om ras i Sverige”. Utställningen använder sig av rasbegreppet i syfte att motarbeta rasism. Det verkar som att man vill bekämpa eld med eld. Man säger sig synliggöra något som alla redan går runt och tänker på – ”vi är ju inte färgblinda” – men är det verkligen så? Är vi på väg att bli besatta av hudfärg? Men kan man vara emot en mänsklig kategori, som vithet, utan att samtidigt vara emot de faktiska människor som anses tillhöra den kategorin? Kan man vilja upplösa vitheten utan att vara emot vita människor? Linjen mellan att säga att vithet är något som måste bekämpas och att säga att vita människor måste bekämpas är finare än hårfin. (Apri 2016, 2 september)

Apri resonerar här att rastänkandet begränsar individer, oberoende av i vilket syfte man använder det. Han menar här att genom att använda termer som ras så är det samma som att bekämpa ”eld med eld”. Användandet av termen ”ras” återkommer här som en problematisk metod. Utrycket ”eld mot eld” kan även här ses som att antirasismens användande av kategorier för att synliggöra rasism ställs mot rasismens kategoriserande med syftet att diskriminera, vilket snarare belyser formen än innebörden av användandet. Utrycket tyder även på att antirasismen använder sig av ett aggressivt tillvägagångsätt, vilket även belyser formen och metoden. Han fortsätter även att fråga ifall ”vi har blivit besatta av hudfärg?” Uttalandet kan tolkas som att ”rasdebatten” nu har gått förlångt. Han fortsätter även att beskriva den ”hårfina” linjen mellan att bekämpa vithet och att bekämpa vita människor. Här dras paralleller mellan antirasistisk separatism mot att bekämpa en ojämn maktstruktur i samhället som skapats i och med kolonialismen till att ”bekämpa vita människor”. Även här

belyser Apri separatismens tillvägagångsätt som aggressivt och avvikande beteende.

Det finns även också en underliggande självcentrering här, där den antirasistiska separatismen måste väga in det vita subjekts välmående. Ahmed (2011) belyser här problematiken att antirasismen här blir ett vitt attribut som måste genererar en positiv vit identitet. Antirasismen kommer här att handla om att se till att det vita subjektet mår bra, istället för att bryta ner vita maktstrukturer så återgår centreringen till att utgå från det vita subjektet och hens känslor som det centrala (Ahmed, 2011 s.116).

2.3.3."VITA INTE ÖNSKVÄRDA HÄR!"

2016 anordnade SSU Stockholm ett separatistiskt möte för personer som rasifieras för att diskutera islamofobi. I den första eventbeskrivningen stod det "Evenemanget är separatistiskt för rasifierade", vilket efter kritik ändrades under dagen till "Evenemanget arrangeras av SSU Stockholms separatistiska nätverk för rasifierade och är endast till för medlemmar och potentiella medlemmar i nätverket" (Mattsson, 2016, 8 september). Till följd skriver Rebecca Weidmo Uvell (2016, 8 september) följande inlägg "Vita - inte önskvärda här!" på SVT Opinion:

Nej, det anmärkningsvärda är att arrangemanget uteslutande är för rasifierade, det vill säga folk som ser utländska ut. De har efter kritik ändrat det till "*eventet arrangeras av SSU Stockholms separatistiska nätverk för rasifierade och är endast till för medlemmar och potentiella medlemmar i nätverket*". Som om detta gör någon skillnad. Det betyder likväl att vita inte släpps in. Läser man på SSU:s hemsida om nätverket står det "*för de som identifierar sig som vita finns det många andra sätt att engagera sig*". Vita får alltså inte vara med. Det är mer pikanta i detta är att SSU håller föreläsningen på Sveavägen 68 i hörsalen, det vill säga i regeringspartiets eget partihögkvarter. Att diskriminera folk på grund av hudfärg sanktioneras alltså av Socialdemokraterna. (Weidmo Uvell 2016, 8 september)

Weidmo Uvell poängterar här att det är anmärkningsvärt att arrangemanget är för rasifierade, även efter de har ändrat beskrivningen anser hon att det är problematiskt och diskriminerande att vita inte är inbjudna till arrangemanget. Det verkar här främst vara formen, uteslutandet av vita personer, på mötet som är det problematiska. Weidmo Uvell lyfter även fram att arrangemanget hålls på Sveavägen 68, regeringspartiets eget högkvarter. Sammankopplingen till regeringspartiet gör att Sveavägen 68 här ses som en symbol för "den goda demokratin" och den separatistiska organiseringen anses inte passa in där. Antirasistisk separatism kan därmed, i linje med Eduards (2002) teori om kvinnoseparatism, också förstås tillskrivs som odemokratiska i och med att de inte hör hemma i demokratin. Weidmo Uvell fortsätter även att kommentera händelsen i *expressen* på följande sätt: "*Jag tycker vi behöver ha ett samhälle där vi inte fokuserar på vad folk har för etnicitet, kön och hudfärg. Den utveckling vi ser är*

helt bedrövlig. Jag trodde vi hade kommit längre” (Weidmo Uvell 2016, 8 september). Här återkommer resonemanget att vi inte borde kategorisera och att vi borde ha kommit längre än så. För att återkoppla till Ahmed så blir det här problematiskt utifrån att det hävdar att vi skulle befinna oss i ett ”postrasifierad” eller även ett ”postrasistiskt” samhälle, där vi inte behöver använda oss av kategoriserande begrepp vilket osynliggör den rasism och rasifiering som fortfarande sker i samhället (Ahmed, 2011).

2.3.4. DET FINNS INGEN GOD SEPARATISM

Ann Heberlein (2016, 10 september) skriver följande i sin debattartikel ”*Det finns ingen god separatism*” i Expressen:

Människan är ett flockdjur – och att uppleva tillhörighet och gemenskap är avgörande för en människas välbefinnande. Att uppleva sig tillhöra ett ”vi” är i sig varken fel eller problematiskt. Problematiskt blir det först när ”dom” exkluderas. Jag kan förstå behovet av ”trygga rum”, för kvinnor, rasifierade och hbt-personer, men jag förstår inte separatisternas aggressiva språk. Den separatistiska gruppen ”Rummet” deklarerar i sitt manifest att ”vi bygger ett annat vi: genom att utestänga de vita kropparna”. ”Makthavarna” skriver ”hos oss är vita människors åsikter inte välkomna.” Att villkora människor tillträde och rätt att yttra sig med hänvisning till färg och ”ras” är ingenting annat än rasism. Att särbehandla människor på grundval av kön, sexualitet, etniska eller religiösa tillhörighet är farligt och har aldrig, vilket historien med all önskvärd tydlighet visar, fått goda konsekvenser. Att det är grupper som upplever sig vara diskriminerade som väljer att utesluta och utestänga individer som de anser representera ”dom andra” ändrar inte detta förhållande. Det finns ingen ”god separatism”. Ett samhälle bygger på gemenskap, tillit och samhörighet. Att verka för och understödja splittring är att motverka ett gott samhälle med plats för alla. (Heberlein 2016, 10 september)

Citatet är även här skrivet i reaktion mot SSU Stockholms möte för rasifierade personer. Heberlein beskriver här att hon förstår behovet av trygga rum, men däremot förstår hon inte separatisternas aggressiva språk. Här belyser hon separatismens tillvägagångsätt som avvikande och framställer dem som aggressiva. Hon fortsätter även att poängtera att hon anser att det är farligt att särbehandla människor på grund av kön eller etnicitet, och menar att det aldrig kan få goda konsekvenser. Hon resonerar även att exkluderandet av vita personer i samband med Makthavarna och Rummet även är rasism. Hon hänvisar här till ett ”rättviseargument”, där det ska vara lika för alla och det spelar ingen roll om man är förtryckt eller inte. Utifrån Eduards (2002) teori kan argumenten tolkas som att likabehandling mellan vita och icke-vita personer är viktigare ur en demokratisk aspekt än att försöka justera ojämna maktförhållanden i samhället (Eduards, 2002 s.66). Hon fortsätter även att poängtera att ett samhälle bygger på gemenskap, tillit och samhörighet och att understödja splittring är att motverka ett gott samhälle. Ian Bernard (1998) belyser här problematiken av att förneka behovet av separatistiska rum, eftersom det riskerar att suddas ut den historiska kontexten till

varför dessa trygga och separatistiska rum har uppkommit. Citatet ovan talar även som att splittringen sker nu i och med separatismen, medan det kan här förstås som att det saknas en insikt över att separatismen snarare har uppstått i och med en uteslutning i samhället (Bernard, 1998 s.621). Bernard belyser här problematiken av att inte se sitt eget privilegium i samhället. Han menar här att kunna välja när man vill känna samhörighet till samhället är ett privilegium i sig som inte alla har. Vilket också gör det problematiskt att citatet hänvisar till samhörighet, en samhörighet som inte alltid tilldelas alla (ibid., s.622).

2.3.5. GRÄNSDRAGNINGAR

I de fyra citaten har jag hittat tre återkommande huvudresonemang som förekommer i artiklarna. Det första är att begreppet ras är förlegat och är begränsande för individer. Användandet av begreppet och kategorin ras anses här problematiskt som resonemang utifrån att ”vi bör ha kommit längre än så” och att kategoriseringen snarade befäster visuella skillnader som hämmar individer. Ahmed hävdar däremot motsatsen att genom att vi inte talar om ras och rasifiering så döljer det den strukturella rasism som sker och skett historiskt (Ahmed, 2011). Crenshaw (1991) belyser också här att genom att tala utifrån en kategori som i det här fallet rasifierad kan det skapa agens, eftersom man väljer att inta en subjektposition och väljer att ställa sig bakom sin socialt konstruerade kategori. Jag menar här att det skapar agens eftersom man väljer att agera självant och ställer sig bakom sin kategori. Det kan ses som Eduards (2002) avser att det blir en medveten handling där personer som upplever sig bli rasifierade i dagens samhälle väljer att tillsammans medvetet prata om ras och rasifiering. Genom att inte tala om ras blir det också ett sätt att försöka hålla maktstrukturer på plats. Som Ahmed (2011) även lyfter fram så framställs *vithet* som norm utifrån att det anses vara detta ”inget”, som gör att alla andra kroppar som ställs mot detta ”inget” framträder som avvikande och ”andra”. Det är därmed genom att prata om och belysa ras/rasifiering så synliggör man även vitheten och vita maktstrukturer. Jag skulle därför säga att det här görs en gränsdragning av att man inte bör använda begreppet ras/rasifiering utifrån att det synliggör vita maktstrukturer i samhället vilket också tillåter maktstrukturer att hållas på plats.

Det andra argumentet är rättviseargument och likabehandling. Det här resonemanget syftar utifrån de fyra citaten på att det är orättvist och diskriminerande att utesluta vita personer. Resonemanget menar att alla ska behandlas lika i en god demokrati och här görs en gränsdragning som säger att det inte är okej att organisera sig utan vita personer. Det finns därmed här även en underliggande diskurs som säger att en god demokrati bör vara

välkomnande för vita kroppar. Det som blir problematiskt här är ifall det går att kräva motsatsen, är en god demokrati inkluderande och välkomnande för rasifierade kroppar? Det blir här viktigt att belysa varför den antirasistiska separatismen har uppstått, separatism är oftast ett resultat av uteslutning. Den antirasistiska separatismen kan därmed förstås som en reaktion mot en uteslutning i samhället, likväl som kvinnor tidigare, genom att inte kunna delta på samma villkor som vita kroppar (Eduards, 2002 s.66). Det kan även förstås som Crenshaw (1991) lyfter fram att socialaskapade kategorier har vissa tillskrivna egenskaper som genererar verkliga materiella effekter vilka vi inte bör bortse ifrån. Jag menar här att ens kulturella identitet och tillskrivna egenskaper som kan tillskrivas utifrån en persons etnicitet eller hudfärg kan skapa begränsningar för personer i samhället. Resonemanget av likabehandling och att det ska vara lika för alla kan därmed även förstås som att likabehandlingen av människor är viktigare än att försöka jämna ut orättvisor i samhället (Crenshaw, 1991). Rättviseargumentet kan även här förstås som en självcentrering för det vita subjektet, eftersom det blir det vita subjektets välmående som kommer att få väga tyngst och som det som vi bör värna om i samhället (Ahmed, 2011).

Det tredje argumentet är tillvägagångssättet. I resonemangen blir det tydligt att det är metoden och tillvägagångssättet som anses mest problematiskt snarare än vad den antirasistiska separatismen står för. Jag menar här att det läggs väldigt liten vikt till *varför* till exempel SSU Stockholm har anordnat ett separatistiskt möte och mer om uteslutningen av vita kroppar. Den antirasistiska separatismen beskrivs även som avvikande genom att använda sig av ett "aggressivt" språk och att vara som Apri (2016, 2 september) skriver nära på en "hårfin" linje till att vilja bekämpa vita. I de fyra citaten ställs den antirasistiska separatismen mot vad som anses vara "goda demokratiska handlingar", vilket enligt Eduards (2002) teori kan ses som att den antirasistiska separatismen tillskrivs ett odemokratiskt tillvägagångssätt. Det görs här en gränsdragning av hur och vilket tillvägagångssätt man får organisera sig för att det ska anses vara demokratisk. Genom att tillskrivas som odemokratiska så uppstår det även ett en retorik som försöker avlegitimera den separatistiska organiseringen som en legitim demokratisk handling. Jag menar här också att framställandet av separatisterna som avvikande och den negativa associationen kan förstås för vad Ahmed (2011) beskriver som "klibbighet".

Det Ahmed avser här är att genom att lägga fram och dra paralleller mellan olika symboler och föremål så kan negativa associationer "klibba sig fast" och påverka oss. Jag menar därmed att genom att beskriva antirasismen som aggressiv, genom paralleller till negativ användning av begreppet ras och skapandet av "vi och dem", så byggs det upp negativa associationer till den antirasistiska separatismen. De negativa associationerna kan

därefter som Ahmed belyser lägga sig som en grund för rädsla (Ahmed, 2011). Jag menar här att det skapas en särskiljning mellan ”oss” och ”dem” som kan användas för att legitimera en oro över den antirasistiska separatismen. Det skapas här ett ”de” (antirasistisk separatism) som beskrivs som avvikande vilket konstitueras som orsaken till att de vita subjekten (artikelskrivarna) kan legitimera sin oro inför den antirasistiska separatismen (Ahmed, 2011 s. 77).

Utifrån de fyra citaten och med hjälp av Eduards (2002) teori om gränsdragningar i motargumentet för att försöka läsa av det demokratiska landskapets räckvidd så blir det här tydligt vem, hur och kring vilka frågor man får organisera sig. För det första finns det här en diskurs som säger att det inte är acceptabelt att organisera sig utan vita kroppar och därmed finns det även en diskurs som säger att rasifierade personer inte får organisera sig själva. För det andra så finns det också här en diskurs som säger att det inte är acceptabelt att organisera sig utifrån eller kring begreppet ”ras”, vilket förnekar ras till att bli en legitim politisk fråga. För det tredje finns det även en diskurs som säger att själva uteslutningen och metoderna som antirasistisk separatism använder sig av är ett odemokratiskt tillvägagångsätt och därmed framställs även antirasistiskt separatistisk organisering som odemokratiskt (Eduards, 2002).

3. SAMMANFATTNING

Min undersökning har utforskat det separatistiska rummets funktioner. Genom att jämföra sociala praktiker och processer som sker innanför och utanför det separatistiska rummet har det visat sig vilka subjekspositioner rasifierade personer tilldelas eller intar. Genom att utesluta icke-rasifierade personer sker det en om-orientering i rummet där rasifierade personers erfarenheter hamnar i centrum. Rasifierade personer får därmed ett utökat handlingsutrymme i det separatistiska rummet eftersom deras rörelsemönster inte avbryts av stoppmarkeringar, som frågor eller skiftande av fokus till det vita subjektet. Utifrån Ahmeds (2011) teori om vithet kan vi se hur det separatistiska rummet antar färg efter de kroppar som bebor det, vilket gör att rasifierade kroppar känner sig hemma och tillåts breda ut sig. Den tillåtna utbredningen skapar agens för rasifierade individer genom att tillåtas utveckla sina tankar och känslor, likväl kritisera och diskutera majoritetssamhället fritt. Det separatistiska rummet utgör även ett andrum där individer tillåts agera och (re)agera, vilket också bildar en plattform för organisering till att påverka samhällets maktstrukturer.

Genom en relationell bekräftelse med medlemmarna i gruppen stärks den inkluderande gruppens identitet utifrån delade erfarenheter. Där handlingsutrymmet till att få vittna om

oförrätter kan förstås som en väg till välmående, men också en utveckling från en objektposition till en subjektposition med egen makt att definiera sin egen verklighet. Utifrån subjektpositionen och bekräftelsen inom gruppen tillåts en motdiskurs även komma till tals, som i sin tur kan utmana rådande etablerade vithetsnormer och sanningar. Ur ett postkolonialt perspektiv kan det ses som att ett annat narrativ tillåts att etableras, vilken förlängt kan tillåta en omskrivning av historien men även påverka rådande samhällsstruktur (Hall, 1997).

Det separatistiska rummet skapar även ett sammanlänkat socialt kapital, som stärker de inkluderande medlemmarna utifrån kollektiva handlingar. Men det separatistiska rummet visar även på sina begränsningar, även om agens kan skapas inom rummet behöver det även inkludera majoritetssamhället för att vinna slagkraft och för att materialisera förändringar i samhällsstrukturen. För att sammanfatta kan appliceringen av ett intersektionellt perspektiv hjälpa till att belysa hur den sociala kategorin ras påverkar rasifierade personer i en svensk kontext. Utifrån jämförelsen av olika subjektpositioner innanför och utanför det separatistiska rummet visar det på hur rasifierade personer kan begränsas och formas inom en normativ vit samhällsstruktur. Det separatistiska rummet kan här förstås som en strategi för välmående, självorganisering och egen makt i en vitsamhällsstruktur.

Utifrån att analysera kritiska argument till separatistiska rum för rasifierade i den offentliga debatten har jag visat på en diskurs som visar på begränsningar inom det demokratiska landskapet. Likt Eduards (2002) teoretisering om kvinnors självorganisering träder tre argument fram: kategorisering är begränsande; rättviseargument och likabehandling; tillvägagångsättet är problematiskt. Argumenten visar på gränsdragningar för hur och kring vilka frågor det är tillåtet att organisera sig demokratiskt. Här visar diskursen på att det inte är legitimt att organisera sig utifrån kategorin "ras", likväl gör det även att ras inte tillåts bli en politisk fråga. Diskursen visar även på att det inte är tillåtet att organisera sig utan vita personer, vilket även menar att rasifierade personer inte får självorganisera sig. Det framträder här även en vit självcentrering, där det vita subjektets välmående bör stå i fokus. Utifrån artiklarna dras även paralleller mellan vad som är en god demokrati och framställer antirasistisk separatism att stå för motsatsen. Därmed skapas här även en diskurs som till skriver antirasistisk separatism som odemokratiska och avvikande. Diskurserna kan förlängt förstås som uteslutningsmetoder för att hålla saker och ting på plats, där vithetsnormen får leva vidare, men samtidigt pekar den antirasistiska separatismen ut brister i samhället ur ett jämlikhetsperspektiv. För att åter koppla till Foucault (1976), så menar han makt upperätthålls genom uteslutning och så länge makten inte delas kommer den förbli intakt hos den rådande

ordningen. Oron som framställs i artiklarna visar även på styrkan i att agera kollektivt, där de inkluderade blir en synlig motståndare till samhällets vithetsnormer.

Utifrån min undersökning och den kritiska diskurs som menar att det inte är acceptabelt att organisera sig utifrån kategorin ras, kan det separatistiska rummet och liknande plattformar ses fylla funktionen att det blir en plats för att belysa rasism i samhället, utifrån att det upplevs sakna ett engagemang från majoritetssamhället rörande ras. Den kritiska diskursen menar att ras inte borde bli en politisk fråga medan de teoretiska resonemangen och informanterna snarare belyser att det istället borde diskutera ras mera och dess reella effekter för personer som rasifieras i det svenska samhället för att försöka ändra på samhällsstrukturen.

3.1 VIDARE FORSKNING

Utifrån min undersökning hade det varit intressant att undersöka i större utsträckning hur andra dimensioner som kön påverkar behovet av separatistiska rum och hur könsdimensionerna förhåller sig inom det separatistiska rummet för personer som rasifieras. Vidare hade det även varit intressant att studera mellanförskap närmare och identitetsskapande för personer med både utländska och svenska rötter, och hur det påverkar deras identitetsskapande i en svensk kontext. Eftersom min uppsats utgår från den offentliga debatten 2014–2016 hade det även varit intressant att jämföra ifall synen på separatistiska rum har förändrats över tid. Speciellt i åtanke med att flera nya separatistiska fenomen, som till exempel Statement festival¹ tagit form efter #MeToo².

¹”Statement festival är världens första stora musikfestival för kvinnor, icke-binära och transpersoner – både bland besökarna och artisterna, och det är en tydlig markering mot de sexuella övergreppen i vårt samhälle.” (<https://www.statementfestival.se/info/om-statement/>)

² #MeToo är en social rörelse för att belysa sexuella övergrepp och dess omfattning i samhället. (<https://sv.wikipedia.org/wiki/MeToo>)

4. KÄLLOR, MATERIAL OCH LITTERATURLISTA

4.1 OTRYCKTA KÄLLOR

Apri, I. (2016, 2 september) *Inga vita får kommentera*. Svenska dagbladet. Tillgänglig: <https://www.svd.se/inga-vita-far-kommentera>

Bahar, P. (2017) *Turkkiosken*. Tillgänglig: <https://www.svtplay.se/video/13851656/turkkiosken>

CODEX (2002) *Regler och riktlinjer för forskning*. Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Dahl, U. (2011, 21 juni) *Trubbelmakare i vithetshavet*. BANG. Tillgänglig: <http://www.bang.se/trubbelmakare-i-vithetshavet/>

Dopping, S. (2014, 6 juli) *Har jag normaliserat rasism nu*. Tillgänglig: <http://staffandopping.se/2014/07/06/har-jag-normaliserat-rasism-nu/>

Heberlein, A. (2016, 10 september) *Det finns ingen god separatism*. Expressen. Tillgänglig: <http://www.expressen.se/debatt/det-finns-ingen-god-separatism/>

Kollén, J. (2013) *The expats- Om kvinnliga emigranternas berättelser och erfarenheter av livet i Dubai och föreställningen om väst*. Examensarbete, Göteborgs Universitet, Institutionen för kulturvetenskaper. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/36865/1/gupea_2077_36865_1.pdf

Josef, Personlig kommunikation, 2 mars 2017.

Makthavarna (2017) Tillgänglig: <https://www.instagram.com/makthavarna/?hl=sv>

Mattsson, P. (2016, 8 september) *Hård kritik mot separatistiskt SSU-möte*. SVT Nyheter. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/hard-kritik-mot-separatistiskt-ssu-mote>

Opinion live (2017) Sveriges television. Tillgänglig: <http://apps.lvis.tv/svt/latest/index.html?bc=1-1ae5081e-990e-472a-9405-7472a3490a03&sh=d16djpy9k7jlnc.cloudfront.net&uuid=ba817b8a-6838-49e6-8a90-ac172e6a84d4#timelinelist>

Perman, L. (2017) *Bara vara sig själv- att erfara lesbiskhet*. C-uppsats, Göteborgs Universitet, Institutionen för kulturvetenskaper Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/52487/1/gupea_2077_52487_1.pdf

Sara, Personlig kommunikation, 4 februari 2019.

SOU 2005:41a. De los Reyes, P. & Kamali, M. *Bortom Vi och Dom: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering del 1*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. Från:

<https://www.regeringen.se/contentassets/10ca6c4d2daf4916a6fcf7e91bdee5b8/bortom-vi-och-dom---teoretiska-reflektioner-om-makt-integration-och-strukturell-diskriminering-del-1>

SOU 2005:41b. Molina, I. *Bortom Vi och Dom: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering del 1*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. Från:

<https://www.regeringen.se/contentassets/10ca6c4d2daf4916a6fcf7e91bdee5b8/bortom-vi-och-dom---teoretiska-reflektioner-om-makt-integration-och-strukturell-diskriminering-del-1>

Weidmo Uvell, R. (2016, 8 september) *Vita - inte önskvärda här!* SvT Opinion. Tillgänglig:

<https://www.svt.se/opinion/rebecca-weidmo-uvell-om-ssu>

4.2 VETENSKAPLIGA ARTIKLAR

Bernard, I. (1998). *Towards a postmodern understanding of separatism*. *Women's Studies: An Interdisciplinary Journal* 27 (6): 613-39. <https://doi.org/10.1080/00497878.1998.9979235>

Crenshaw, K. (1991). *Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence Against Women of Color*. *Stanford Law Review* Vol. 43, No. 6 (Jul., 1991), pp. 1241-1299

Tillgänglig: https://www.jstor.org/stable/1229039?seq=1#page_scan_tab_contents

Hübinette, T. & Lundström, C. (2014). *Three phases of hegemonic whiteness: understanding racial temporalities in Sweden*, *Social Identities: Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, 20:6, 423-437, DOI: 10.1080/13504630.2015.1004827. Tillgänglig:

http://www.tobiashubINETTE.se/swedish_whiteness_2.pdf

Mohanty, C. (1988) *Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Feminist Review* No. 30 (Autumn, 1988), pp. 61-88. Tillgänglig: <https://www.jstor.org/stable/1395054>

4.2 TRYCKTA KÄLLOR

Ahmed, S. (2011) *Vithetens hegemoni*. Hägersten: Tankekraft.

Ahrne, G & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Ahrne, G & Zetterquist, U (2015). "Att få kunskap om samhället genom intervjuer" i Ahrne, G & Svensson, P, *Handbok i kvalitativa metoder*. (2015). Stockholm: Liber.

- Butler, J. (2004). *Undoing gender*. New York: Routledge.
- Eduards, M. (2002). *Förbjuden handling: om kvinnors organisering och feministisk teori*. Malmö: Liber.
- Fanon, F. (1952). *Black Skin, White Masks*. New York: Grove Press.
- Foucault, M. (2002/1976). *Sexualitetens historia, band 1. Viljan att veta*. Stockholm: Daidalos.
- Hall, S. (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage.
- Hammarén, N. & Johansson, T. (2009). *Identitet*. Stockholm: Liber.
- L. Hall, R. (1977). *Black Separatism and social reality*. New York: Pergamon Press.
- Ndow Norrby, F. (2017). *Svart kvinna*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Skeggs, B. (2000). *Att bli respektabel: Konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Daidalos.

4.3 BILAGOR

4.3.1. BILAGA 1. INTERVJUMALL

Del 1:

Hur gammal är du?

Hur skulle du beskriva nätverket/organisationen som du är aktiv i?

Hur länge har du varit aktiv i nätverket?

Hur fick du redan på nätverken?

Vad fick dig att gå med i nätverket?

Del 2:

Vad innebär ett separatistiskt rum för dig?

Vad ger separatismen dig personligen?

- Trygghet? Stöd? Frihet? gemenskap?

Hur upplever du det är att prata och diskutera i ett separatistiskt rum/forum? Skiljer det sig från andra rum? Och i så fall hur?

Upplever du att du kan diskutera vissa saker lättare med personer som också blir rasifierade? I så fall hur?

Anser du att du blir bemött på ett annat sätt i ett separatistiskt rum?

Anser du att det separatistiska nätverket hjälper dig i vardagen? Ifall ja, på vilket sätt?

Anser du att det finns ett behov av separatistiska forum för personer som blir rasifierade i dagensamhälle? Varför?

Ser du några fördelar med att utesluta andra grupper?

Ser du några nackdelar med att utesluta andra grupper?

Upplever du att det separatistiska nätverket fungerar som stärkande för dig personligen?

Upplever du att det separatistiska nätverket fungerar som stärkande som grupp?

Del 3:

Vad betyder antirasistisk separatism för dig?

Hur ser du på att antirasistisk separatism existerar som fenomen?

Har du varit aktiv i andra nätverk? Eller använder du dig av andra separatistiska plattformar?

Har du några fler tankar som du skulle vilja tilläga eller ta upp?